

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLASİK ARKEOLOJİ BİLİM DALI**

**KARIA VE İONİA BÖLGESİ ARKAİK DEVİR PERS ÇAĞI
HEYKELTIRAŞLIK ESERLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
PROF. DR. CHRISTINE ÖZGAN**

**HAZIRLAYAN
CAVİT ÇAKMAKCI**

KONYA-2006

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

KISALTMALAR ve BİBLİYOGRAFYA

I. GİRİŞ

| | |
|------------------------------|---|
| 1.1.Amaç ve Kapsam..... | 2 |
| 1.2.Araştırma Tarihçesi..... | 2 |
| 1.2.1.Antik Kaynaklar..... | 2 |
| 1.2.2. Modern Kaynaklar..... | 3 |

II.BÖLÜM:KARIA VE GÜNEY İONIA BÖLGELERİ

| | |
|---|----|
| 2.1. Karia ve Güney İonia Bölgelerinin Coğrafi Konumları..... | 5 |
| 2.1.1. Karia Bölgesi..... | 5 |
| 2.1.2.İonia Bölgesi..... | 6 |
| 2.2. Anadolu'da Pers Hakimiyeti..... | 7 |
| 2.2.1.Karia ve Güney İonia Bölgelerinde Pers Hakimiyeti Sonucundaki Genel Siyasi Durum..... | 11 |

III.BÖLÜM: KATALOG

| | |
|--------------------------------|-----------|
| 3.1. KARIA BÖLGESİ..... | 15 |
| 3.1.1.Halikarnassos..... | 16 |
| 3.1.2.Keramos..... | 20 |
| 3.1.3.Knidos..... | 26 |
| 3.1.4.Labraunda..... | 28 |
| 3.1.5.Loryma..... | 29 |
| 3.1.6.Mylasa..... | 30 |
| 3.1.7.Myndos..... | 32 |

| | |
|--------------------------------|-----------|
| 3.2. İONİA BÖLGESİ..... | 33 |
| 3.2.1. Didyma..... | 33 |
| 3.2.2. Ephesos..... | 38 |
| 3.2.3. Miletos..... | 46 |
| 3.2.4. Smyrna..... | 51 |

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

HARİTA ve LEVHALAR

ÖNSÖZ

Çalışmamda Anadolu heykeltıraşlığı açısından önemli bir yere sahip olan Batı Anadolu'da yer alan Karia ve İonia bölgelerindeki Arkaik devir Pers dönemi heykel sanatını ve buradaki eserleri araştırma, inceleme ve kataloglamaya çalıştım. Tarih olarak Anadolu Pers Çağı'nı; yani Geç Arkaik ve Klasik(İ.Ö.550-330) dönemleri kapsamakta olup; Batı Anadolu müzelerindeki(daha çok Karia ve Güney İonia bölgelerinde olanlar) bulunan heykeltıraşlık eserlerinin Klasik Arkeoloji açısından fazla araştırılmadığı ya da konu olarak fazla işlenmediğinden bu çalışmayı tercih ettim.

Bana bu konuyu araştırmam ve tez haline getirmem konusunda öncülük eden saygıdeğer hocam ve danışmanım Prof. Dr. Christine ÖZGAN'a içten teşekkürlerimi takdim etmek istiyorum. Kendisi tez çalışmam esnasında gerek bilgi gerekse de kaynak bulma ve çalışmamın teknik konularında yardımlarını esirgememiştir. Ayrıca müze çalışmalarım sırasında bana yardımcı olan değerli arkadaşlarım Hatice Küçükalpelli'ye, Mehmet Akif Dul'a ve kütüphane çalışmalarım esnasında yardımlarını gördüğüm arkadaşım Osman Doğanay'a da teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Cavit ÇAKMAKCI

Konya-2006

KISALTMALAR VE BİBLİYOGRAFYA

- AA** Archäologischer Anzeiger
- İst.Forsch.** İstanbuler Forschungen
- İst.Mitt.** İstanbuler Mitteilungen
- Türk Ark.Der.** Türk Arkeoloji Dergisi
-
- Akurgal,1961** Akurgal,E., Die Kunst Anatoliens von Homer Bis Alexander,Berlin,1961
- Akurgal,1997** Akurgal,E.,Eski İzmir-I,T.T.K. Basımevi,Ankara,1997
- Akurgal,1998** Akurgal, Ekrem, Anadolu uygarlıkları, Net yayınları, Ankara, 1998
- Akurgal,2000** Akurgal,E.,The Aegean Birthplace of Western Civilization,Publication Of The Metropolitan Municipality of İzmir,İzmir,2000
- Atalay,1978** Atalay, Erol, Artemision’da Bulunan Arkaik Kadın Başı Parçası, Efes Müzesi Yıllığı-2,Bilgehan Matbaası, Bornova,1978
- Bakır,1994** Bakır, T.,Anadolu Pers Sanatı ve Daskyleion Satraplığı, 1993 Yılı And.Med.Müz.Konferansları,Ankara,1994
- Bammer,1974** Bammer,A.,Führer Durch Das Archaeologische Museum İn Selçuk-Ephesos,Öj,1974
- Bayburtoğlu,1971** Bayburtoğlu, C., İzmir Arkeoloji Müzesindeki Arkaik Kuros Heykeli,Belleten-XXXV-138,T.T.K.,Ankara,1971
- Bean,2000** Bean,G., Eski Çağ’da Menderesin Ötesi,Arion Yayınları,İstanbul,2000
- Boardman,2005** Boardman,J., Yunan Heykeli(KlasikDönem),Homer Kitabevi,İstanbul,2005

I.GİRİŞ

Anadolu kronolojisi için önemli bir dönüm noktası olan İ.Ö. 546 yılındaki Pers hâkimiyeti, siyasal gelişmelerin yanında beraberinde ekonomik ve kültürel alanda da birçok değişiklikler yaratmıştır. Kıta Yunanistan'a kadar ilerleyen Persler, karşılaştıkları direnişten sonra geri çekilmeye başlamışlar ve Yunan uygarlığının her açıdan kendini toparlama dönemine girmesine etken olmuşlardır. Siyasal birçok yeniliğin yanında mimari ve sanat alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle heykeltıraşlık alanında ünlü sanatçılar eserlerini vermiş ve kendisinden sonraki dönemlerin öncüleri olmuşlardır.

Kıta Yunanistan'daki bu gelişme komsu coğrafya Anadolu'da da yaşanmış ve özellikle Batı ve Güney Batı Anadolu'da önemli sanatsal gelişmelerin yaşanmasına sebep olmuştur. Heykel sanatında Batı Anadolu'daki elde edilen başarılar kendisinden sonraki dönemi etkileyecek kadar ilerlemiştir.¹ İ.Ö.6 yy. da, Pers imparatorluğundan kaçıp, yurtlarında uzakta çalışan Batı Anadolu sanatçıları dönemin sanatına katkıda bulunmuşlardır.² Süren Pers işgaline karşın, heykeltıraşlık geleneği Lydia, Lykia ve Karia gibi bölgelerde devam etmiştir.³ Heykel Sanatı açısından önemli bir yer tutan Klasik dönemin özelliklerinin ve etkilerinin en iyi şekilde görüldüğü örneklere Anadolu'da da rastlanılmaktadır.

¹ Boardman,2005,s.22.

² Boardman,2005,s.76.

³ a.g.e.,s.143.

1.1. Amaç ve Kapsam

Çalışmada, Antik Çağ'da Batı Anadolu'da bulunan Karia ve İonia bölgelerindeki Arkaik Devir Pers Çağı'nda yapılmış ve günümüzde Türkiye'deki müzelerde korunan ve sergilenen heykeltıraşlık eserleri değerlendirilmiştir. Çalışmanın kapsamında bu iki bölgede bulunan eserler incelenmiş; envanter bilgileri verilmiş olup tanımlamaları yapılmıştır. Özellikle kronoloji bakımından Anadolu Pers çağının ilk dönemlerinde yapılmış olan bu eserler dışında yine bu bölgelerde bulunmuş ancak günümüzde yurt dışında bulunan dönemin ünlü eserleri(Mauseleion, Efes Artemis Tapınağı eserleri gibi) de değinilmiştir.

1.2. Araştırma Tarihçesi

Tüm Anadolu'da olduğu gibi Karia ve İonia bölgelerinin de araştırılması 19. yy.'dan itibaren Avrupalı gezginlerinin seyahatleri sonucunda olmuştur. Bu gezginler, bu coğrafyalarda birçok antik mimari yapı ve arkeolojik eseri keşfetmişler ve gün yüzüne çıkarmışlardır. Ancak konumuzun kapsamı olan Arkaik devrin sonları olan Pers çağının genel hatlarını ve o dönemde yapılmış olan bazı eserleri antik kaynaklardan da öğrenebilmekteyiz. Modern kaynaklarda ise 19. yy. gezginlerinden daha çok bu iki bölgenin coğrafyası, topografyası ve bazı mimari ve heykeltıraşlık eserleri hakkında bilgi edinebilmekteyiz.

1.2.1. Antik Kaynaklar

Antik kaynakların en başında İ.Ö. 5.yy.da yaşamış olan ünlü yazar Herodot⁴ gelmektedir. Karia bölgesinin önemli bir kenti olan Halikarnassos'ta doğmuş olan Herodot, eserinde, Yunanlılar ile Persler arasındaki siyasi gelişmelere, yapılan savaflara ve Karia ile İonia bölgelerinin kentleri hakkında bilgilere yer vermektedir. Çalışmamızın kapsamı olan Anadolu Pers Çağının siyasi olayları hakkında Herodot'un eseri birincil kaynak olmaktadır.

Diğer bir yazar ise yine Anadolulu Strabondur⁵.Strabon, eserinde özellikle Batı Anadolu'daki kentler hakkında oldukça bilgi vermektedir. Karia ve İonia bölgelerinin kentleri, aralarındaki ilişkiler ve buralardaki eserlere değinmektedir.

⁴ Herodotos, Herodot Tarihi(Çev.Müntekim Ökmen),Remzi Kitabevi,İstanbul,1991

⁵ Strabon,Antik Anadolu Coğrafyası,Arkeoloji ve Sanat Yayınları,İstanbul,2000

1.2.2. Modern Kaynaklar

Yukarıda da değinildiği gibi Karia ve İonia bölgeleri hakkındaki yeterli bilgiyi gezginlerin yaptığı seyahatlerden öğrenebilmekteyiz. Bunların başında 19 yy. ortalarında Anadolu'ya gelen İngiliz seyyah A.T.Newton⁶ gelmektedir. Newton, eserinde Halikarnassos'taki "Mausoleion" ve Knidos'taki "Aslanlı Mezar" hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca Newton Arkaik dönem heykeltıraşlığı açısından önemli olan Didyma ile Milet arasındaki kutsal yolda bulunmuş olan "Branchid" eserleri hakkında da bilgi vermektedir.

Yine 19.yy. ilk yarısında Karia ve İonia bölgelerinde gezi ve araştırma yapan bir diğer gezgin ise Fransız Ch. Texier⁷dir. Texier, bu bölgelerdeki kentlerin siyasi gelişmeleri hakkında bilgilere yer vermektedir. Ayrıca mimari yapıları, heykeltıraşlık eserleri hakkında bilgi vermekte olup bazı eserlerin çizimlerini yapmıştır.

Karia bölgesinde araştırma yapmış başka bir gezginler ise O.Benndorf ve G.Niemann⁸ ise eserlerinde Karia bölgesinin coğrafyasına, bazı kentlerine özellikle Knidos hakkında bilgi vermiş ve buradaki bazı eserleri fotoğraflamış ve çizimini yapmışlardır.

Modern kaynaklar arasında Avrupalı gezginlerin dışında, 20 yy.da antik kentlerde yapılmış kazılarda bulunmuş eserler önemlidir. Karia ve İonia bölgelerinin kentlerinde yapılmış ve günümüzde de hala süren kazılar da heykeltıraşlık açısından önemli eserler gün yüzüne çıkarılmaktadır. Bu çalışmanın kapsamına giren eserler yerli ve yabancı arkeologlar tarafından yapılmış ve devam eden kazılar sonucunda ortaya çıkarılmışlardır.

Bunların başında A.M. Mansel⁹ gelmektedir."Ege ve Yunan Tarihi" adlı eserinde Yunan-Pers savaşlarına, heykel sanatına, Karia ve İonia bölgelerindeki heykel sanatı ve eserleri hakkında bilgi vermektedir. Yine bu bölgelerde çalışma ve kazılar yapmış olan Ekrem

⁶ A.T.,Newton,A History of Discoveries at Halikarnussus,Cnidus and Branchidae,1862-3,London

⁷ Ch.Texier, Küçük Asya(Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi), Ankara 2002

⁸ O.Benndorf - G.Niemann,Resien in sur Kleinasien I,Lykien und Karien,Wien,1894

⁹ A.M.,Mansel, Ege ve Yunan Tarihi,T.T.K. Basımevi, Ankara,1999

Akurgal¹⁰ birçok eser ve yayınında heykeltıraşlık eserlerine değinmiştir. Yabancı bir gezgin olan G.Bean¹¹ de Batı Anadolu kentlerine, yapılarına ve eserlerine yayınlarında yer vermiştir.

Karia ve İonia'nın Arkaik heykel sanatı açısından önemli bir eser, günümüzde Knidos antik kenti kazılarını yürütmekte olan R.Özgan¹² tarafından yayınlanmıştır. Özgan, Arkaik İon heykel sanatını incelemiş ve çalışmamızın kapsamında olan bazı eserler hakkında bilgi vermiştir. Klaus Tuchelt¹³ eserinde Didyma da bulunmuş olan arkaik heykeltıraşlık eserlerine ve çalışmamızda yer alan bazı eserler hakkında bilgi vermiştir.

Kronoloji olarak çalışmamız kapsayan Anadolu'nun Pers Çağı hakkında günümüzde Daskyleion kazılarını yürüten T.Bakır¹⁴ bu dönem hakkında yayınlarında yer vermektedir. Yine Daskyleion'da çalışmalarını yürüten G.Polat¹⁵ da Pers çağı heykeltıraşlığı hakkında çalışmaları bulunmaktadır.

¹⁰ Ekrem Akurgal'ın birçok yayını bulunmaktadır. Bunların arasında "Anadolu Uygarlıkları" adlı eserinde genel hatlarıyla Anadolu'daki kentler, yapıları, eserleri hakkında bilgi vermektedir.

¹¹ G.Bean, Eski Çağ'da Menderesin Ötesi, Arion Yayınları, İstanbul, 2000

¹² R.Özgan, Untersuchungen zur Archaischen Plastik İoniens, Bonn, 1978

¹³ K., Tuchel, Die Archaischen Skulpturen von Didyma, İstanbuler Forschungen Band-27, Berlin, 1970

¹⁴ Bakır, Tomris Bakır'ın bu konuda birçok yayını ve makalesi bulunmaktadır. Örneğin, Anadolu Pers Sanatı ve Daskyleion Satraplığı, 1993 Yılı And.Med.Müz.Konferansları, Ankara, 1994

¹⁵ G., Polat, Anadolu Akhamenid Dönemi Plastik Eserleri (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1998

II.BÖLÜM:KARIA VE İONIA BÖLGELERİ

2.1.KARIA VE İONIA BÖLGELERİNİN COĞRAFİ KONUMLARI

2.1.1.KARIA BÖLGESİ

Strabon, Karia bölgesinin kıyılarının başlangıcı Rhodos bitimi ise Miletos olduğunu; iç kesimlerde ise sınırları Torosların etekleri ve Menderes nehrine kadar ulaştığını belirtmektedir.¹⁶(Harita 1)

Karialıların kim oldukları hakkında ve kendileriyle ilgili olan bilgileri antik yazarlardan öğrenebilmekteyiz. Karia'nın başkenti Halikarnassos'lu olan tarihçi Herodotos, Karialıların adalardan geldiğini ve eskilerden Lelegler olarak adalarda oturduklarını, Girit kralı Minos'un egemenliği altında olduklarını belirtmektedir.¹⁷Daha sonra Dorlar ve İonların gelip Karialıları Ege kıyılarına kovduğu belirtilmektedir.¹⁸Tarihçi Thukydides de Karialıların adalı olduğunu ve hatta korsanlık yaptıklarını belirtmektedir.¹⁹

Leleg ve Dor kentlerinde oluşan Karia halkları da İonialılar gibi uzun yıllar Perslere karşı direnmişlerdir. Perslerin Anadolu'yu işgalinden önce İonialılarla birlikte Mısır'da yerleşmeleri²⁰ bulunan Karialılar diğer Yunan kentleri ile de iyi ilişkiler içerisinde olmuşlardır.

¹⁶ Strabon,2000,s.217.

¹⁷ Herodot,1991,s.70.

¹⁸ Bean,2000,s.1.

¹⁹ Thukydides,1972,s.7.

²⁰ Herodot,1991,s.104.

2.1.2. İONİA BÖLGESİ

Batı Anadolu kıyısının Smyrna ve Bargylia körfezleri arasında bulunan merkezi bölümü ve Samos ve Chios adalarıyla birlikte İonia bölgesini oluşturmaktadır.²¹Strabon, kıyı boyunca yapılan İonia gezisinin yaklaşık üç bin dört yüz stadion olduğunu söylemekte ve İonia sınırlarının Miletos'tan başlayıp; Karia sınırlarındaki Phokaia ve Hermos nehrine kadar uzandığını yazmaktadır.²²Herodot, İonia'nın on iki kentini şöyle sıralamaktadır; Miletos, Myus, Priene, Ephesos, Kolophon, Lebedos, Teos, Klazomenai, Phokaia, Samos ve Chios adaları, Erythrai.²³Pers kralı Kyros'un Lydia kralı Kroisos'u yenmesinden sonra, Persler, Miletos hariç Batı Anadolu kentlerinin birçoğunu ele geçirmiştir.²⁴

²¹ Akurgal,1999,s.288

²² Strabon,2000,s.181.

²³ Herodot,1991,s.62

²⁴ A.g.e.,s.62.

2.2. ANADOLU'DA PERS HAKİMİYETİ

İ.Ö. 6.yy. ortalarında Kroisos'un tahtta olduğu dönemde Lydia krallığı bütün İon, Aiol ve Karia kentlerini ele geçirmeyi başarmış ve bütün kentleri haraca bağlamıştı.²⁵Küçük Asya'nın doğu sınırı oluşturmakta olan Halys(Kızılırmak) nehrini geçen Pers hükümdarı I. Kyros, İ.Ö. 546 yılında Batı Anadolu'da önemli bir güce sahip olan Lidya kralı Kroisos'u yenerek yaklaşık iki asır sürecek olan Pers hâkimiyetini başlatmıştır. Böylece Anadolu'da yeni bir dönem başlamış ve coğrafya yönetim şekline göre çeşitli eyaletlere(Satraplık) ayrılmıştır.

Satraplar, sadece sivil yöneticiler değil aynı zamanda toplanan ordunun komutanları olup, büyük kralın emrindeki daha küçük toprak parçalarına hükmeden daha küçük krallar gibidirler.²⁶ Batı Anadolu'yu, İonia ve Karia'yı kapsayan Lydia ve Phrygia(Daskyleion) olmak üzere iki satraplığa ayırmışlardır.²⁷

Perslerin Batı Anadolu Yunan kentleri üzerinde kurduğu egemenlik demokrasi için bir engel teşkil etmekle birlikte Tyranların hüküm sürmelerine de ortam hazırlamaktadır.²⁸Dolayısıyla bu dönemde demokrasi ve monarşi çatışmasının var olduğu anlaşılmaktadır.

²⁵ Herodot,1991,s.23.

²⁶ Gezgin,1997,s.13.

²⁷ a.g.e.,s.111.

²⁸ Herodot,1991,s.229.

Persler, Anadolu'yu ele geçirdikten sonra Batı devletleri ile karşı karşıya kalmışlardır ve batının siyaseti ve iç işleriyle ilgilenmek zorunda kalmışlardır.²⁹ Dareios, İon ayaklanması sırasında Anadolu'nun batı kıyısını elinde tutabilmek için Yunanistan'ında imparatorluk topraklarına katılmasının zorunluluğunu anlamıştı. Bunun yanı sıra Atina ve Eretria'nın ayaklanma sırasında Yunan kentlerine yardım etmesi ve ayaklanmaya fiilen katılması da bir diğer sebeptir.

Kıt'a Yunanistan'ı da işgal eden Persler, Atina'yı büyük bir tahribat uğrattıktan sonra Yunanlıların savunmaları karşısında geri çekilmişlerdir. Ancak, Atina da Pers tahribatı en çok kendisini sanat alanında göstermişti. Mutlu, gülümseyen heykellerin yerini daha ciddi görünümlü heykellerin almasına neden olmuştur. Bunun sonucunda özellikle heykel sanatında yeni dönem başlamıştır.

İ.Ö. 6 yy. da Atina'dan kovulan Hippias Anadolu'ya gelmiş ve Perslerle işbirliği yapmaya başlamıştır.³⁰ Hippias Atina'nın Perslerin eline geçmesi için uğraşıyordu ve iktidarı için Persleri destekliyordu. Artaphrenes Atina'ya Hippias'ı geri çağırmasını emretmiş bunu kabul etmeyen Atinalılar Persler düşmanlık başlamışlardı.

Atinalılar diğer Yunanlıları etraflarına toplayarak ortak hareket etmeye başlamışlardır. Bunu fark eden Persler Knidos, Kos ve Halikarnassos gibi doğu Yunan kentlerinden de aldıkları yardımla büyük bir ordu oluşturarak Miletosa yürümüşlerdir.³¹

İ.Ö. 494 yılında gerçekleşen Miletos isyanına, Miletos'a yardım için İon kentlerinin hemen hemen hepsi yardıma gelmişlerdir. Perslerin İonialıları yenmesi sonucunda Miletos

²⁹ Mansel,1999,s.255.

³⁰ a.g.e.,s.21.

³¹ Gezin,1997,s.27

kenti yağmalanmış ve halk köleleştirilmiştir.³² Miletos toprakları Persler ile Kariyalılar arasında paylaşılmıştır. Persler Miletos ile çevresindeki araziye, Kariyalılar ise dağların eteklerindeki yerleri almışlardır.³³

İ.Ö. 480/479 tarihleri Batı Anadolu Yunan kentleri için çok önemli bir başlangıç tarihidir. Bu tarihte Perslerin Yunanlılara karşı İ.Ö. 546 tarihinde Kyros ile başlattıkları yayılma politikası sona ermişti ve Persler hücum etmekten vazgeçerek ilk kez savunma yapmaya başlamışlardır.³⁴ Özellikle Plataia ve Mykale savaşları sonucunda İ.Ö. 479 yılında Anadolu'da yaşayan Yunan halkı özgürlüğünü yeniden kazanmıştır.

İ.Ö. 478 yılında kurulan Attika-Delos deniz birliğine Batı Anadolu'dan ve adalardan bazı kentlerde katılmışlardı. Samos, Chios, Lesbos, Miletos, Abydos, Kyzikos gibi kentler bunların arasında sayılabilir. Karia ve Lykia kıyılarındaki kentlerin bu birliğe fazla rağbet etmemeleri üzerine İ.Ö. 466 yılında Kimon, Karia kıyılarına bir sefer düzenlemiş ve buradaki kentlerinde birliğe katılmalarına ve vergi vermelerini sağlamıştır.³⁵ Karia'daki kentler İ.Ö. 454 yılından sonra birliğe vergi vermeye başlamışlardır. Karia Lykia ve Asya'daki Yunan kentlerinin çoğu bu sefer sonucunda birliğe katılmak zorunda kalmışlardır. Bu olaylardan sonra Batı Anadolu'daki Atina etkisi ticari ve ekonomik alanlarda kendisini göstermeye başlamıştır. İ.Ö. 449 yılındaki "Kallias Barışı" ile bu birlik sona ermiştir.³⁶

Bu arada İ.Ö. 465 yılında Pers kralı Xerxes ölmüş ve yerine I.Artaxerxes tahta geçmiştir. Yeni kral Akhamenid imparatorluğunun güvenliğini sağlamak için doğu Yunan kentlerine karşı katı bir politika uygulamaya başlamıştır.

³² Herodot,1991,s.289.

³³ a.g.e.,s.290.

³⁴ Gezgin,1997,s.46.

³⁵ a.g.e.,s.48.

³⁶ a.g.e.,s.53.

Diğer taraftan İ.Ö. 454 yılında Atina'yı yöneten Perikles Yunan birliğinin merkezi hazinesini Delostan Atina'ya taşımıştır. Bu taşıma işlemi birliğin diğer üyeleri arasında huzursuzluk yaratmış ve birlikten kopmaların olmasına sebep olmuştur. Bu olay üzerine Batı Anadolu bazı kentler birlikten ayrılmış ve Perslere katılmışlardır.

İ.Ö. 449 da Atina hükümdarı Perikles Kallias başkanlığındaki bir heyeti barış istemek üzere susaya gönderir.³⁷ Atinalıların bundaki amacı, İonia'nın bağımsızlığının sağlanmasının yanında barış içinde birkaç yılla birlikte Atina'nın kendisini toparlaması ve kopmuş olan ticari ilişkilerinin kurulabilmesidir.³⁸

Bu anlaşmayla iki imparatorluğun sınırları çizilmiş oluyordu. Anlaşmaya göre Persler Halys nehrinin batısına geçmemeleri, büyük Pers donanmasının Phaselis'in doğusunda Akdeniz'de kalacaktı. İ.Ö. 449 yılında "Kallias Barış'ı" olarak bilinen bu anlaşma ile Attika-Delos deniz birliğinin kuruluş amacı bitmiş oluyordu.³⁹

İ.Ö. 362–361 tarihlerinde Pers imparatorluk topraklarında satrap isyanları olarak bilinen bir isyan ortaya çıkmıştır.⁴⁰ Batı Anadolu kıyılarında oturanlar ve bazı Pers yöneticileri Pers kralına karşı ayaklanmışlardır. Bastırılan bu isyanda birçok isyancı satrap cezalandırılmışlardır. Ancak Karia satrapı Mausolos belki de açıkça isyana destek vermediği için hiçbir ceza görmemiştir.⁴¹

³⁷ Herodot,1991,s.367.

³⁸ Gezgin,1997,s.53.

³⁹ a.g.e.,s.53.

⁴⁰ Gezgin,1997,s.97.

⁴¹ a.g.e.,s.97.

İ.Ö. 334 yılında Anadolu'ya gelen Makedonya kralı Büyük İskender ile Perslerin Anadolu'daki egemenlikleri sona ermiştir. Batı Anadolu, İskender'in egemenliği altına geçmiştir. Bundan sonra İskender'in komutanları tarafından bölgelere ayrılacak olan Anadolu toprakları daha sonra Romalılar tarafından idare edilmiştir.

2.2.1.KARIA VE GÜNEY İONİA BÖLGELERİNDE PERS HAKİMİYETİ SONUCUNDAKİ GENEL SİYASİ DURUM

Leleg ve Dor kentlerinde oluşan Karia halkları⁴² da İonialılar gibi uzun yıllar Perslere karşı direnmişlerdir. Perslerin Anadolu'yu işgalinden önce İonialılarla birlikte Mısır'da koloni kuran Karialılar diğer Yunan kentleri ile de iyi ilişkiler içerisinde olmuşlardır.

İ.Ö. 7. ve 6. yy.larda Lydia kralları, Karia'daki Dor şehirleri de dâhil olmak üzere batı sahilindeki tüm Yunan kentlerini ele geçirmişlerdir. Ancak bu işgal, İ.Ö. 546 yılında Pers kralı Kyros'un, Lydia krallığını yıkmasıyla son bulmuş ve Pers yönetimi başlamıştır.⁴³

Karialılar Perslere fazla direnmeden boyun eğmişlerdir. Ancak İon ihtilalinde diğer Yunanlılar ile birlikte mücadele etmişlerdir. Buna rağmen Lade savaşı sonucunda Perslerle Miletos'un topraklarını paylaştıran kentler bu duruma ters düşmektedir.

Xerxes'in Atina seferinde birçok Yunanlılar gibi Karialılarda görev almışlardır. Attika-Delos birliğinin kurulmasında Peloponnesos savaşına kadar Ege denizine hâkim olan Atina, Karia kentlerini de birliğe katmışlardır. Ancak Karia'nın kıyı kentleri birliğe katılırken Mylasa gibi iç kentler birliğin dışında kalmışlardır. Birliğin 454 yılında Atina'ya taşınması,

⁴² Herodot,1991,s.70.

⁴³ a.g.e.,s.43.

Perslerin baskısının daha yoğun olduğu Karia da, İ.Ö. 449–425 yılları arasında politik eğilim Atinalılardan Perslere yönelme olmuştur.

Yukarıda da değinildiği gibi Persler, Anadolu’yu satraplıklara ayırmışlardır ve Karia’nın ilk satrapı Mylasalı Hyssaldomos’tur.⁴⁴ Daha sonra İ.Ö. 391 yılında İdreus oğlu Hekatomnos, Karia yöneticisi olarak atanmıştır. Merkezi Mylsada olan Karia bölgesi, İonia gibi Sardes satraplığının alt bölgeleri olarak ayrılmışlardır.

Sardes satraplığına bağlı kalan Karia’lılar kültürel açıdan farklılıkları nedeniyle diğer Yunanlılardan ayrılmaktadırlar. Etnik olarak da oldukça problemlili olan bölge, kültürel, ekonomik ve sosyal açılardan da farklı durumdadır, bölgede değişik bir dil kullanılmaktaydı ve Karia’lılar sarp arazilere kentler kurmaktaydılar.⁴⁵

İ.Ö. 4 yy. da Karia çok güçlü ve etkileyici bir saygınlık sağlayan Hekatomnid sülalesi Karia da en parlak dönemi sağlamışlardır. Pers yönetimi ile iyi ilişkiler içerisinde olan hanedanın üyeleri İ.Ö. 387–386 yılında imzalanan “Kral Barışından” sonra Atina’nın da Anadolu’ya müdahale etmemesi nedeniyle Karia da önemli işler başarmışlar ve sanat alanında önemli eserler sağlamışlardır. Mausolos’un kendisi için yaptırdığı anıt mezar gibi.

İ.Ö. 377–376 yılında babası Hekatomnos’un yerine geçen Mausolos, küçük yerleşim birimlerini bir araya getirerek kentler kurmaya çalışmış ve yönetim merkezini Mylasa’dan Halikarnassos’a taşımıştır.⁴⁶ Böylece halkın daha sıkı ilişkiler içinde olmasını sağlıyor ve bir birlik oluşturuordu.

⁴⁴ Bean,2000,s.7.

⁴⁵ a.g.e.,s.7.

⁴⁶ Gezgin,1997,s.107.

Yunan kültür ve sanatından çok etkilenen Mausolos Karia da Yunanlılaşma politikasını başlatan lider olmuştur.⁴⁷ Bu yer değiştirmenin sebebi, Halikarnassos'un stratejik olarak bir noktada olması dışarıya açık olmasında olabilir? Ayrıca bu dönemde Karia birçok kentin yerinin değiştirdi saptanmıştır. Mylasa, Herakleion, Knidos, Priene ve Erythrai gibi.

Anadolu gibi Karia bölgesinin de Pers egemenliği, Büyük İşkender'in Anadolu'ya gelmesiyle son bulur. İşkender'e Halikarnassos'luların direnmesi ancak onların mağlup olmasıyla Karia yönetimini İşkender, kraliçe Ada'ya vermiştir.

⁴⁷ Gezin,1997,s.107.

III. BÖLÜM: KATALOG

Katalog kısmında konumuza bağılı olarak Karia ve Güney İonia kentlerinde bulunmuş eserler değerlendirilmiştir. Her iki bölgenin kentlerinden bulunan eserler, kentlerine göre bir sıralama yapılmış ve bu kentler hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra eserlerin katalog numarası ile levhası, buluntu yeri, hangi müzede korunduğı veya sergilendiğı, envanter numarası, ölçüleri ve tanımları verilmiştir. Eserlerin, tanımı yapılmış, stil özelliklerine değinilmiş ve tarihleri verilmiştir. Her eserin tanıtımının alt kısmında yararlanılan kaynaklar belirtilmiştir. Levhalar kısmında ise, sayfanın üst sağ kısmında levha numarası, resimlerin altında ise katalog numarası, bulunduğu müze ve envanter numarası belirtilmiştir.

Katalog Bölümünde Kullanılan Kısaltmalar

a.g.e.:Adı Geçen Eser

Gen:Genişlik

Kat. No: Katalog Numarası

Kal:Kalınlık

Uz: Uzunluk

Res:Resim

vd:ve devamı

Yük:Yükseklik

3.1. KARIA BÖLGESİ

Bölgesel olarak çalışmanın büyük bir kısmını kapsayan Karia bölgesi, başta Halikarnassos, Keramos olmak üzere Knidos, Loryma, Myndos, Mylasa(harita 2) gibi antik kentlerin yanı sıra Marmaris, Gököy gibi yerleşim yerlerinden bulunmuş ve günümüzde çoğunu Bodrum Su Altı Arkeoloji Müzesinde bulunan eserler araştırılmış ve incelenmiştir.

3.1.1. HALİKARNASSOS

Karia bölgesine başkentlik yapmış olan Halikarnassos, Dor Hexapolisi kentlerinden birisiydi.⁴⁸Pers kuşatmasında Halikarnassoslular ve kentin ötesinde bulunan Pedasesliler Karia bölgesinde sadece bu iki kent direnmiştir.⁴⁹Klasik dönemde kent önemini daha çok kazanmıştır. Karia kralı Hekatomnos'un oğlu olan Mausolos(**lev.I-Res.1**) kardeşi Artmesia(**lev.I-Res.1**) ile evlenerek kral oldu.⁵⁰ Mausolos, kenti, bölgenin başşehri yapmış ve burada eşi Artemisia tarafından İ.Ö.350 yılına doğru yaptırılan anıt mezarı Mausoleion'u bulunmaktadır.

Bu eser, antik dünyanın yedi harikasından birisi olmuştur.⁵¹ Mimarisi ve heykeltıraşlık eserleri bakımından dönemin en iyi örneklerini yansıtmaktadır. Mimarı Pitheos'tur. Yüksek bir taş kaide üstüne İon düzenli bir galeriyle çevrili mezar odası ve bu odayı örten basamaklı bir piramitten ve bunun üstünde ise dört atlı bir savaş arabası bulunmaktadır. Mezar odasının etrafında bir friz, kaidesinin en üst kısmında ise üst üste iki friz, sütunlar arasında insan, aslan ve sfenks heykelleri bulunmaktaydı.⁵²Heykeltıraşlık eserlerinin büyük bölümü günümüzde Londra'daki British Müzesinde bulunmaktadır. Frizlerdeki konular arasında Kenthaur-Lapith mücadelesi, Yunanlı-Amazon savaşı(**lev.II-Res.1**), araba koşusu ve ziyafet sahneleri bulunmaktadır. Dönemin ünlü heykeltıraşlı olan Skopas, Bryaxis, Timotheos ve Leochares burada çalışmışlardır. Mausoleum kabartmalarının doğu kısmında Skopas, Bryaxis kuzey kısmında, Leochares batı kısmında ve Timotheos ise güney kısmında çalışmıştır.⁵³Mausolos ve Artemisia'ya ait oldukları düşünülen heykelleri ise Bryaxis yapmıştır.⁵⁴

Halikarnasossos'ta bulunan eserler günümüzde Bodrum Su Altı Arkeoloji Müzesinde korunmaktadır.

⁴⁸ Herodot,1991s.63.

⁴⁹ a.g.e.,s.72.

⁵⁰ Strabon,2000,s.228.

⁵¹ a.g.e.,s.227.

⁵² Mansel,1999,s.422.

⁵³ Charbonneaux,1946,s.74

⁵⁴ a.g.e.,s.74

Kat. No: 1(Lev.III,Res.1-2), Aslan Heykeli

Buluntu Yeri: Halikarnassos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Bodrum Müzesi

Envanter No:4441

Ölçüleri: Yük:0,63 m Gen:2,17 m

Tanım: Bir kaide üstünde çömelmiş vaziyette duran bir aslan heykelidir. Mermerden yapılmıştır. Eserin sol arka ayağının üstünde kırık bir ve eksik bir kısım mevcuttur. Yeleleri işlenmiş olan bu aslan ön ayaklarını öne doğru uzatmıştır.

Tarih: İ.Ö. 6.yy. ortaları

Strocka,AA.,1977,Res.30-32

Kat. No: 2(Lev.IV,Res.1-3), Aslan Heykeli

Buluntu Yeri: GÖlköy

Korunduğu/Sergilendiği Müze: Bodrum Müzesi

Envanter No:?

Ölçüleri: Yük:0,65 m Gen:2,17 m

Malzeme: Mermer

Tanım: Yine bir plinthe üzerinde çömelmiş vaziyette duran bir aslan heykelidir. Mermerden yapılmış olup, baş kısmı kırılmıştır ve eksiktir. Önden bakıldığında iri pençeli, yeleleri oldukça iyi işlenmiş bir eserdir. Arka ayaklarını kendine doğru çekmiş ve kuyruğunu arka bacaklarının arasına dolamıştır.

Tarih: İ.Ö. 530/520

Strocka,AA.,1977,Res.27-29

Kat. No: 3(Lev.V,Res.,1-4), *Kuros Heykeli*

Buluntu Yeri: Eski eşme

Korunduğu/Sergilendiği Müze: Bodrum Müzesi

Envanter No:6771

Ölçüleri: Yök:1,02 m Gen:0,48 m Kal:0,42 m

Malzeme: Mermer

Tanım: 1971 yılında Eski çeşme de bulunmuş olan eser Bodrum müzesi deposunda muhafaza edilmektedir. Mermerden yapılmış, bir erkeğe ait heykeldir. Eserin boyun yukarisından itibaren baş, sağ kol dirsekten ve diz kapakların itibaren bacakları eksiktir.

Esere önden bakıldığında ayakta duran giyimli bir erkek heykeldir. Kollarını yana bırakmış ve vücuda yapışık olan eserin sağ göğsü hariç tüm vücudunu saran bir hymation giymiştir. Omuzlara düşen saç bukleleri görölmektedir. Sağ kolun altına sıkıştırılan kumaş sol omuz üzerinden geriye atılmıştır. Yukarıdan aşağıya doğru genişleyen kıvrımlara sahip hymation'un ince olduğu cinsel organın görünmesinde anlaşılmaktadır. Sol el hafif yumruk yapılmıştır. Eser yandan bakıldığında sol bacağın ileriye doğru atıldığı görölmektedir. Kalçalar oldukça dışa doğru işlenildiği de görölmektedir. Arka taraftan bakıldığında enseyi kapatan ve omuz hizasında bırakılmış bukleli bir saç işlenmiştir. Ayrıca yapılan hareketten dolayı hymation arka tarafta da kıvrımlar oluşturmuş olup kalçalarda oldukça ince görölmektedir.

Tarih: İ.Ö. 530

Gürman,Ant.Kunst19-2,Lev.18-Res.1-5;Özgan,Res.38

Kat. No: 4(Lev.VI), *Mezar Stel'i*

Buluntu Yeri: Bayır köyü (Marmaris)

Korunduğu/Sergilendiği Müze: Bodrum Müzesi

Envanter No:6004

Ölçüleri: Yük:1,09 m Gen:48,7 cm Kal: 4cm

Malzeme: Mermer

Tanım:1972 yılında Marmaris bağlı Bayır köyünde bulunmuş olup Bodrum müzesinde korunmaktadır. Stelin arka fonu, yan yüzleri ve arkası düzgün işlenilmiş, düz ağılı keski ile çalışılmıştır.⁵⁵

Stel'de figürün diz kapağının hemen üzerine gelen yerden aşağısıyla beraber boynun başa birleştiği kısımdan yukarısı kırıktır. Stel'de sol elini dikine kaldırmış, sağ eliyle baston tutan, sol bacağını hafifçe ileriye atmış, elindeki bastonun gerisinde başını yukarıya kaldırmış bir erkek ve köpek yer almaktadır.

Tarih: Figürde görülen sol koldan aşağıya düşen yakın paralel pilelerle Geç Arkaik Attik vazo sanatında da görülmektedir. Ayrıca dik duruş ve bacak konturları Ariston steli ile anatomik benzerlikler göstermektedir. Bu durumlar ele alındığında eser, İ.Ö. 6. yy. son çeyreğine tarihlendirilmektedir.

**Gürman,TürkArk.Der.,21-1,s.55vd.;Gürman,Ant.Kunst19-2,Lev.17,
Res.1-6;Özgan,Res.43**

⁵⁵ Gürman,1974, s.56.

3.1.2.KERAMOS

Karia bölgesinin bir kenti olan Keramos hakkında antik yazar Strabon, Knidos sınırlarından sonra denizden içerde yerleşmiş bir kent olarak bahsetmektedir.⁵⁶

Çalışmamızın konusu dâhilindeki Keramos'ta bulunmuş eserler yine Bodrum Su Altı Arkeoloji müzesinde korunmaktadır.

Kat. No: 5(Lev.VII,Res.1-2), *Kuros Başı*

Buluntu Yeri:Keramos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:İzmir Kültür Park Müzesi

Envanter No:1022

Ölçüleri: Yüksek: 0,24 m

Malzeme: Mermer

Tanım: Keramos'ta bulunmuş olan bir kuros başıdır. Eser, mermerden yapılmış olup yüz kısmında tahribe uğramıştır. Yüzün sağ kısmında kulak ve gözlerin hizasından çeneye doğru çizgi halinde iki çatlak mevcuttur. Geniş bir yüze sahip olan başın göz oyukları tahribe uğramıştır. Arkaik gülümsemeye sahip olan dudaklar etli bir şekilde işlenmiştir. Saçlar alın üstünden geriye doğru dalgalı bir şekilde işlenmiş olup arka tarafa doğru atılmıştır. Ayrıca saçlar, kulakları kapatmayıp yanlardan boyunu sarmaktadır. Geniş büyük kulaklar işlenmiştir. Tahribe uğramış olan geniş bir buruna sahiptir.

Tarih: İ.Ö. 555/540

Richter, Kuroi, Res.381-382; Akurgal,Die Kunst Anatolien,Res.229-230;Brommer,AA-1952,Res.7-8;Hommel ,İstmitt.17,Lev.6 Res.1

⁵⁶ Strabon,2000,s.227.

Kat. No: 6(Lev.VIII), Kuros Torso'su

Buluntu Yeri: Keramos

Korunduğu/Sergilendiği Müze: Bodrum Müzesi

Envanter No:811

Ölçüleri: Yük: 0,80 m Gen:0,38 m Kal: 0,24 m

Malzeme: Mermer

Tanım:1964 yılında Muğla'nın Köyceğiz'e bağlı Dalyan köyündeki antik Kaunos kentinde bulunmuştur ve günümüzde Bodrum Su Altı Arkeoloji müzesinin heykel deposunda muhafaza edilmektedir. Eser beyaz mermerden yapılmış olup boynun vücuda birleştii yerdense yukarısı, kolları, sağ bacağı dizden sol bacağının ise diz kapağı üzerinden kırıktır. Sol bacağı hafifçe ileriye atmış, elleri kalçanın iki yanında, dik duruşlu bir arkaik atlet torso'sudur.

Eserde omuzların üstünde ve sırtta ense üzerine düşmüş bukleli saç görölmektedir. Göğüsler çıkıntılı bir şekilde belirtilmiş olup ince bir bel ve bacaklara sahiptir. Ayrıca yanlarda kalan izlerden anlaşıldığı kadarıyla ellerin kalçanın her iki tarafına temas ettiği anlaşılmaktadır. Esere yandan bakıldığında hafif eğimle sırt ve belin hemen altında ileriye çıkıntı yapan kalçalar görölmektedir.

Tarih: Eser döneminin diğer eserleriyle karşılaştırıldığında; yandan bakıldığında sırt ve göğüs noktalarının aynı seviyede olması, yuvarlak ve aşağıya doğru hafif kavisli omuzlar Kyzikos kurosusu⁵⁷ ile aynı tarihlerde yapıldığı düşünölmektedir. İ.Ö. 550/530 tarihlendirilmektedir.

Gürman,Türk Ark.Der.,22-1,s.13vd.;Gürman,Ant.Kunst19-2,Lev.22-Res.3-5

⁵⁷ Akurgal,İ.A.M.Y.11-12,Lev.54-59.

Kat. No: 7(Lev.IX,Res.1-2), *Kuros Torso'su*

Buluntu Yeri:Keramos

Korunduğu/Sergilendiği Múze:Bodrum Múzesi

Envanter No:6533

Ólçüleri: Yúk:0,35 m Gen:0,25 m Kal: 0,18 m

Malzeme: Mermer

Tanım: Muğla'nın Ören köyünde(Keramos) bulunarak Bodrum múzesine getirilmiştir. Günümüzde ise hala aynı müzede korunmaktadır. Eser Milas-Yataęan çevresinde çıkartılan⁵⁸ gri renkli mermerden yapılmıştır. Torso'nun boyundan yukarısı, kol ve omuz başları, belden aşağısı kırıktır.

Dik duruşlu arkaik atlet heykellerinin özelliğini gösteren esere önden bakıldığında kütle halinde geriye atılmış sağların sıralı bir şekilde göğüs üzerine dūřürüldüęü görölmektedir. Esere yandan bakıldığında derin kırıklardan kolların bitişik olarak işlendiği görölmektedir. Arkadan saę şekli karelerden oluşturulmuştur.

Tarih: İ.Ö. 550/540

⁵⁸ Gürman,1974,s.111.

Kat. No: 8(Lev.X,Res.1-3), Kuros Torso'su

Buluntu Yeri:Keramos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Bodrum Müzesi

Envanter No:6520

Ölçüleri: Yük: 0,59 m Gen:0,29 m

Malzeme: Mermer

Tanım: Muğla'nın Ören köyü(Keramos)ta bulunmuş olan bu eser, 1972 yılında Bodrum müzesine getirilmiştir. Günümüzde ise, Bodrum Su Altı arkeoloji müzesinin heykel deposunda muhafaza edilmektedir.

Eser üzeri perdahlanmış ince grenli beyaz mermerden yapılmış bir erkeğe ait torso'dur. Eserin belden yukarısı, sağ bacağı dizden yukarisından aşığısı eksiktir. Torso'ya ön taraftan bakıldığında en geniş noktadan yukarıya doğru fazla daralmayan bir bel görölmektedir. Eserin yandan görünümünde pek geniş olmayan bacakların ince-uzun bir atletin vücudunu belirtmektedir.⁵⁹ Arka tarafta ise ileriye atılan bacağın kalçasının daha ensiz ve içeriye doğru girmiş olduğu görölmektedir.

Tarih: Eser dönemin diğer eserleri olan Delos⁶⁰ kuron'undaki göbek deliği işlemesi ve diz kapağı üzerindeki şişkinlik ile Milet⁶¹ kuroslarıyla karşılaştırıldığında İ.Ö. VI yy. II. yarısına İ.Ö. 530/520 tarihlendirilebilir.⁶²

Gürman,Türk Ark.Der.21-2,s.49vd.;Gürman,Ant.Kunst19-2,Lev.20-Res.1-2

⁵⁹ Gürman, 1974,s.49.

⁶⁰ Richter,kuroi,1960,Res.341.

⁶¹ Bayburtoğlu,1971,Belleten,XXXV.

⁶² Gürman,1974,s.50.

Kat. No: 9(Lev.XI,Res.1-2), Plinthe Üzerinde Duran Ayak Parçası

Buluntu Yeri: Keramos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Bodrum Müzesi

Envanter No:6528

Ölçüleri: Yük:0,27 m Gen:0,12 m Plinthe:0,60 m

Malzeme: Mermer

Tanım: Bodrum Su Altı Arkeoloji müzesinin bahçesinde bulunan plinthe üzerinde duran bir heykelin çıplak ayaklarıdır. Mermerden yapılmış olup, sol ayak yarısı, sağ ayak ise ayak bileğine kadar mevcuttur.

Eserde sol ayak öne atılmış olup bilek kısmı ve sağ tarafı tamamen tahrip olmuştur. Sağ ayak ise bilek kısmından itibaren korunmuş olup sağlamdır. Ayak parmakları oldukça etli işlenmiş olup tırnaklarda seçilebilmektedir.

Tarih: İ.Ö. 500

Gürman,Ant.Kunst19-2,Lev.21-Res.3

Kat. No: 10(Lev.XII,Res.1-2), *Plinthe Üzerinde Duran Diz ve Ayak Parçası*

Buluntu Yeri: Keramos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Bodrum Müzesi

Envanter No:6526

Ölçüleri: Yüksek:0,15 m Uz:0,31 m Gen: 0,12 m Plinthe: 0,9 m

Malzeme: Mermer

Tanım: Yine Keramos'ta⁶³ bulunmuş olan ve Bodrum müzesinin bahçesinde sergilenmekte olan heykelle ait diz ve ayak parçalarıdır. Mermerden yapılmış olup, plinthe üzerinde yapışık duran heykelin ayak kısımlarıdır. Eserin sağ ayağının sadece bilek kısmından aşağısı, sol bacak dizkapağının aşağısından ve ayak mevcut durumdadır

Eserin sol ayağı öne doğru atılmış olup hareket verilmiştir. Sol ayak ve bacak bilek kısmında iki parça halindedir. Diz kapağı ve baldırlar etli ve şişkin bir şekilde işlenmiştir. Sağ ayağın ise bilek kısmı oldukça tahrip görmüş ve eksiktir.

Tarih: İ.Ö. 500

Gürman,Ant.Kunst19-2,Lev.21-Res.4-5

⁶³ Gürman, Ant.Kunst 19,1976,s.86.

3.1.3.KNİDOS

Karia bölgesinin önemli bir kenti olan Knidos, günümüzde Güney Batı Anadolu'da Datça yarımadası olarak adlandırılan yerde antik dönemde güneye bakan ve denize doğru alçalan dik yamaçtaki birçok terasın üzerine kurulmuş bir kentti. Herodot Knidos'un da Dor Hexapolis'inden birisi olduğunu ve ince bir kıstak dışında, suyla çevrili olduğunu; kuzeyinde Kerameikos körfezi, güneyinde Syme ve Rhodos'un bulunduğunu belirtmektedir.⁶⁴Hexapolis'in kutsal yeri olan Apollon tapınağı Knidos'ta bulunmaktaydı.⁶⁵ Pers kuşatmasında Knidos'luların kendi topraklarını anakaraya bağlayan ince dar kısımdan kesip ayırmak istemişler fakat başarılı olamamışlar ve Persler teslim olmuşlardır.⁶⁶Strabon ise Knidos hakkında, çifte limanı olan bir kent olarak belirtmektedir.⁶⁷

Knidos ticaret bakımından önemli bir kentti ve şarap ihraç ediyordu. Knidos'lular İ.Ö. 6 y. da Delphi'de hazine dairesi yaptırmışlar ve bu yapı Yunanistan'daki ilk taş yapı örneğidir.⁶⁸Klasik dönemde, tanrıça Aphrodite'nin, ünlü heykeltıraş Praxiteles tarafından yapılmış heykeli bulunmaktaydı. Ancak, günümüzde bu eserin roma kopyaları bulunmaktadır.1857 yılında C.Newton'un Knidos'ta yaptığı kazılar sonucunda bulunmuş; günümüzde British Müzesinde sergilenmekte olan ve "Knidos Demeter'i"⁶⁹olarak tanınmış bir eserde Knidos heykeltıraşlık eserleri arasında yer almaktadır. İ.C. Love'ın da burada yaptığı kazılar sonucunda heykeltıraşlık eserleri bulunmuştur.

⁶⁴ Herodot,1991,s.71

⁶⁵ Akurgal,1997,s.409.

⁶⁶ a.g.e.,s.71.

⁶⁷ Strabon,2000,s.226.

⁶⁸ Özgan,2002,s.9.

⁶⁹ Akurgal,1997,s.409

Kat. No: 11(Lev.XIII), Kabartma Baş Parçası

Buluntu Yeri:Knidos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:?

Envanter No:?

Ölçüleri: ?

Malzeme: Mermer

Tanım: Yine İris Love tarafından yapılan kazılarda atlarda bulunmuş bir kabartmanın baş parçasıdır. Yüzün büyük bir kısmı eksiktir. Sağ göz görölmektedir. Saçların üstüne ince bir başlık geçirilmiş ve bunun altından çıkan saçlar görölebilmektedir.

Tarih: Klasik döneme tarihlendirilmektedir.⁷⁰

Love,Türk Ark.Der.21-2,96 vd.,Res.151

⁷⁰ Love,1974,s.96.

3.1.7.LABRAUNDA

Labraunda'nın, Mylasa'ya giden geçit'in yanında dağ üzerine kurulmuş bir köy olduğunu belirtmektedir Strabon. Burada bir Zeus tapınağının olduğunu ve Mylasalılar tarafından da kutsal sayıldığını yazmaktadır.⁷¹Herodot, Karia kentlerinin Perslerle olan mücadelesinde savaştan sağ kalan Karialılar'ın Labraunda da Zeus tapınağında toplandıklarını söylemektedir.⁷²Labraunda'daki Hieron'un planlamasını sağlayan Mausolos'tur.⁷³Önemli bir yapı olan Andron B de bu dönemde yapılmıştır.

Kat. No: 12(Lev.XIV,Res.,1-3), *Sfenx Heykeli*

Buluntu Yeri:Labraunda

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Bodrum Müzesi

Envanter No:?

Ölçüleri: ?

Malzeme: Mermer

Tanım:1953 yılında Mausolos'un C Andron'un da bulunmuştur.⁷⁴ Eser arka ayaklarının üzerine çömelmiş erkek başlı bir sfenkstir. Mermerden yapılmış olup ön ve arka ayakları dışında sağlam ve bütündür.

Eser e önden bakıldığında kasketli uzun sakallı ve bıyıklı, saçları omuzlara düşen bir erkek heykeldir. Ön ayakları havada olup arka ayaklarının üstünde durmaktadır. Eserin saçları bir yay şeklinde önden kapatmış bir şapka ile tutulmuştur. Sakalların üzerinde yatay çizgilerle kıvrımlar belirtmeye çalışılmıştır. Esere sağ yandan bakıldığında arka ayaklarını karnına doğru çekmiş kanatları havada olan ve kuyruğu beline sarmış şekildedir. Saçlar arkada topuz yapılarak bağlanmış ve ince lüleler halinde omuzlara düşmektedir. Esere sol kısımdan bakıldığında ise kanat'ının yukarı kısmının kırık olduğu görülmektedir. Esere arka taraftan bakıldığında ise bele dolanmış olan kırık kuyruk kısmı görülmektedir.

Tarih: İ.Ö. 4 .yy. ortaları

Hellström,Res.200-203;Stucky,s.124 vd.,Lev.38 Res:2-3

⁷¹ Strabon,2000,232.

⁷² Herodot,1991,s.282.

⁷³ Akurgal,1999,s.402

⁷⁴ Hellström,1997,s.109.

3.1.4.LORYMA

Antik yazar Strabon, Loryma hakkında, engebeli bir kıyıda bulunan kente bölgenin en yüksek dağının bulunduğunu belirtmektedir.⁷⁵

Kat. No: 13(Lev.XV), *Kabartma*

Buluntu Yeri:Loryma

Korunduğu/Sergilendiği Müze:İzmir Arkeoloji Müzesi

Envanter No:?

Ölçüleri:?

Malzeme: Mermer

Tanım: Yüksek kabartma şeklinde işlenmiş bir aslandır. Ön ayaklarıyla çömelmiş; ağzı açık ve kükrer durumdadır. Yeleleri geriye doğru işlenmiştir. Kuyruğu oldukça uzun ve sarmal bir şekildedir.

Tarih: İ.Ö. 6. yy. ortaları

Akurgal,And.Uyg.,Res.84a

⁷⁵ Strabon,2000,s.219.

3.1.5.MYLASA

Strabon, Mylasa'nın, Karia bölgesinin iç kısmında bulunan üç önemli kentten birisi olduğunu ve verimli bir ova olduğunu yukarısında mermer ocağı bulunan bir dağın yükseldiğini belirtmektedir.⁷⁶Pers egemenliği dönemi içerisinde İ.Ö. 500 yıllarında Mylasa'da yönetimi İbanollis'in oğlu Oliatos idare ediyordu.⁷⁷Ancak daha sonra Pers kralına karşı olan isyanın bastırılmasından sonra Mylasa yönetimine Oliatos'un kardeşi Heraklides geçmiştir.⁷⁸ Heraklides'in Karia kentlerinin Perslerle olan savaşında galip geldiğini Herodot'tan öğrenmekteyiz.⁷⁹

Kat. No: 14(Lev.XVI,Res.1-3), Kuros başı

Buluntu Yeri: Mylasa

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Bodrum Müzesi

Envanter No:3148

Ölçüleri: Yük:0, 27 m Gen:0,17 m Çap:80 m

Malzeme: Mermer

Tanım:1968 yılında Milas'ta bulunmuş olan bir kuros başıdır.⁸⁰ Eser renkli mermerden yapılmış olup oldukça tahribe uğramıştır. Ön taraftan eser bakıldığında geniş yuvarlak bir yüze sahip eserin yanlardan geriye doğru atılmış buklelerle işlenmiş saç görülmektedir. Yoğun tahribattan dolayı yüz hatları seçilememektedir. Yandan bakıldığında saçların kulakların üst kısmını kapattığını ve geniş bir yüz görülmektedir. Arka kısımda ise yine büyük bir bölüme tahribe uğramış bukleli saçlar görülmektedir.

Tarih: İ.Ö. 550/530

Gürman,Ant.Kunst19-2,Lev.19-Res.1-3

⁷⁶ Strabon,2000s.231.

⁷⁷ Bean,2000,s.15.

⁷⁸ a.g.e.,s.15.

⁷⁹ Herodot,1991,s.282.

⁸⁰ Gürman,Ant.Kunst 19,1976,s.87.

Kat. No: 15(Lev.XVII,Res.,1-3), *Kuros Torso'su*

Buluntu Yeri: Mylasa

Korunduğu/Sergilendiği Múze:Bodrum Múzesi

Envanter No:4540

Ölçüleri: Yük:0,62 m. Gen:0,21 m.

Malzeme: Mermer

Tanım: 1920 yılında Milas'ta Sakarya İlkokulunun bahçesinde bulunmuş olan ve şu anda Bodrum Su Altı Arkeoloji müzesinde bulunan eser, beyaz gri mermerden yapılmış bir kuros torso'sudur. Eserin boyun kısmı dâhil baş, kolları ve bel kısmından aşağısı kırıktır ve kaybolmuştur.

Esere ön taraftan bakıldığında geniş omuzlar ve karına doğru incelen bir gövde görülmektedir. Heykelin arka tarafında omuzlar üzerine dalgalı bir saç düşmektedir. Gövdenin tam ortasından vücudu ortadan ikiye bölen çizgi belirgindir.

Tarih: İ.Ö. 530/520

Laubscher,İst.mitt.13/14,s.84 vd.; Gürman,Ant.Kunst19-2,Lev.22-Res.1-2

3.1.6.MYNDOS

Strabon, Myndos'un bulunduğu yarım adanın Lelegler tarafından işgal edilmiş ve burada sekiz tane kent kurulduğunu yazmaktadır. Mausolos, bu kentlerden altı tanesini başşehir ile birleştirmiş ve Myndos'un ve Syengela'nın varlıklarını sürdürmeye devam ettirdiğini; Myndos'un bir liman kenti olduğunu da belirtmektedir.⁸¹

Kat. No: 16(Lev.XVIII,Res.1-3), *Kuros Torso'su*

Buluntu Yeri: Myndos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Bodrum Müzesi

Envanter No:826

Ölçüleri: Yük:56,5 cm Gen:28,5 cm

Malzeme: Mermer

Tanım:1964 yılında Muğla'nın Gümüşlük köyünde(Myndos) bulunmuş olup günümüzde Bodrum müzesinde korunmaktadır. İri grenli gri mermerden yapılmış olan eser arkaik bir atlet torso'sudur. Vücudun belden yukarısı ve dizlerden aşağısı kırıktır. Sol ayak hafifçe ileriye atılmış olup dirseklerden bükük kollar ve başparmakları ileriye gelecek şekilde yumulmuş eller vücuda yapışık işlenmiştir.

Esere önden bakıldığında belin but kalınlığından oldukça içeriye girdiği görülmektedir. Arkadan bakıldığında ileriye atılmış bacağın kalçası diğerinden daha içeride fakat aynı seviyede işlendiği görülmektedir.

Tarih: Milet⁸² torso'sundaki gibi kasık çizgisinin yuvarlak oyuntulu verilmesi ile eser İ.Ö. 550/530 tarihlendirilebilir.

Gürman,Türk Ark.Der.,21-2,s.53vd.;Gürman,Ant.Kunst19-2,Lev.20-Res.3-5

⁸¹ Strabon,2000,s.230.

⁸² Bayburtoğlu,1971,Belleten,XXXV

3.2. İONİA BÖLGESİ

İonia bölgesinde çalışmamızın konusu olarak daha çok Güneyinde bulunan Didyma, Miletos, Ephesos ve kuzeyde yer alan Smyrna'daki Pers Çağı eserleri değerlendirilmiştir.

3.2.1. DIDYMA

Strabon, Didyma hakkında; Miletos'tan sonra kıyıdan içeride Branchidler ülkesinde Apollon'un kehanet ocağı olduğunu belirtmektedir.⁸³ Herodot, Lade savaşının sonucunda Miletos kentinin tahribatının yanında, Didyma kutsal alanının da yağma edildiğini ve yakıldığını belirtmektedir.⁸⁴ Strabon, da bu tapınağın Kserkses tarafından ateşe verildiğini ve Branchidler'in tapınağın hazinelerini Pers kralına teslim ettiğini ve kralın yanında yer aldıklarını yazmaktadır.⁸⁵

Miletos'un kutsal kapısından başlayan kutsal yol güneye doğru kıyı boyundan giderek Didyma'nın Paoromos adlı limanına ulaşıyordu.⁸⁶ Didymaion, yaklaşık yüz yıl boyunca Branchidler adı ile bilinen rahip ailesi yönetiminde olmuştur. İ.Ö. 6.yy'da Lydia kralı Kroisos'un Didymaion'a armağanlar sunduğunu Herodot'tan öğrenebilmekteyiz.⁸⁷ Milet-Didyma kutsal yolunda oturmuş vaziyette heykeller bulunmuştur. Bu eserlerin bazıları günümüzde British Müze'sinde, İstanbul, İzmir ve Milet müzesinde bulunmaktadır.

⁸³ Strabon,2000,s.185.

⁸⁴ Herodot,1991,s.289

⁸⁵ a.g.e.,s.185

⁸⁶ Akurgal,1997,s.382.

⁸⁷ Herodot,1991,s.46

Kat. No: 17(Lev.XIX,Res.,1-2), Kuros Torsos'u

Buluntu Yeri:Didyma

Korunduğu/Sergilendiği Múze:İzmir Arkeoloji Múzesi

Envanter No:507

Ólçúleri: Yúk:0,61 m

Malzeme: Mermer

Tanım:1910 yılında Didyma'da bulunmuş giyimli bir erkek heykelidir. Eserin başı, sol omuzu, kolların bir kısmı, diz kapaklarından itibaren de bacakları eksiktir.

Esere önden bakıldığında sol omuz üzerinden bir hymation atılmış olup bel kısmına doğru kıvrımlar oluşturmaktadır. Eserin yüzeyi oldukça perdahlandığı için detaylar fazla ayırt edilememektedir. Eserin sağ omuzu çıplak işlenmiştir. Sol yandan bakıldığında vücuda yapışık olan kol ve çıkıntı yapmış olan kalçalar görülmektedir. Arka taraftan bakıldığında ise hymatio'nun geriye doğru atılmış olduğunu ve kalçaların aşağısına kadar indiği görülmektedir. Saçlar omuzlara üzerinde seçilebilmektedir.

Tarih: İ.Ö. 6.yy. ortaları

Tuchelt,İst.Forsc.-27-,Lev.32-K31;Özgan,Res.26

Kat. No: 18(Lev.XX,Res.1-3), *Kuros Torsos'u*

Buluntu Yeri:Didyma

Korunduğu/Sergilendiği Múze:İzmir Arkeoloji Múzesi

Envanter No:520

Ólçúleri: Yúk:0,62 m Gen:0,40 m

Malzeme: Mermer

Tanını: Yine Didyma'dan bulunmuş olan çıplak bir erkek heykelin torso'sudur. Eserin başı, kolları ve bacak kısımları kırık ve eksiktir.

Esere önden bakıldığında geniş omuzlara ve göğüs hizasında ortadan ikiye ayırmış anatomik çizgi ve aşağıya doğru incelen bir vücut görölmektedir. Kasıkların hemen altından itibaren bacaklar eksiktir. Esere yandan bakıldığında dışa doğru çıkıntı yapmış kalçalar derin sırt çizgisi görölmektedir. Arka taraftan bakıldığında ise derin sırt çizgisi daha belirgin görölebilmektedir.

Tarih: İ.Ö. 550

Laubscher,İst.mitt.13/14,(lev.37 Res.1-3)

Kat. No: 19(Lev.XXI,Res.1-2), Kuros Torsos'u

Buluntu Yeri:Didyma

Korunduğu/Sergilendiği Müze:İzmir Arkeoloji Müzesi

Envanter No:470

Ölçüleri: Yük:0,90 m Gen:0,40 m

Malzeme: Mermer

Tanım:1906 yılında Didyma da bulunmuş olan ve şu anda İzmir Arkeoloji müzesinin deposunda muhafaza edilen eser, mermerden yapılmış olup çıplak bir heykel torso'sudur. Eserin başı, kolları ve bacakları kırık olup eksik durumdadırlar.

Esere önden bakıldığında vücudu ortadan ikiye ayıran anatomik dikey bir çizgi görölmektedir. Kasıklar derin verilmiş olup cinsel organ işlenmiştir. Sağ bacak kasık hizasından sol bacak ise baldırdan itibaren eksiktir. Esere yandan bakıldığında arkaya doğru çıkıntı yapmış kalçalar ve sırtı ikiye ayıran bir çizgi görölmektedir. Arka taraftan bakıldığında omuzlara ve enseye düşmüş bukleli, uçları sivri belirtilmiş saç örgüsü görölmektedir.

Tarih: İ.Ö. 540

Laubscher,İst.mitt.13/14,(lev.36 Res.1-3)

Kat. No: 20(Lev.XXII), Kuros Baş Parçası

Buluntu Yeri:Didyma

Korunduğu/Sergilendiği Müze:İzmir Arkeoloji Müzesi

Envanter No:508

Ölçüleri: Yük:0,22 m Gen:0,15 m

Malzeme: Mermer

Tanım: Yine İzmir müzesinde bulunan ve yüzü, alın kısmı, eksik olan bir baş parçasıdır. Yüz kısmında sadece çenenin altı görülmektedir Eser, volüt şeklindeki kulaklara sahip olmakla birlikte geriye taranmış ince telli dalgalı saç şekline sahiptir.

Tarih: İ.Ö. 530

Richter, kuroi, Res.385-386;Tuchelt, lev.20-K18

Kat. No: 21(Lev.XXIII), Kuros Torsos'u

Buluntu Yeri:Didyma

Korunduğu/Sergilendiği Müze:İzmir Arkeoloji Müzesi

Envanter No:4589

Ölçüleri: Yük:0,74 m Gen:0,33 m

Malzeme: Mermer

Tanım:1955 yılında Didyma'da bulunmuştur. Eser çıplak bir erkek heykelin torso'sudur. Eserin başı, kolları ve diz kapağından itibaren de bacakları kırık ve eksiktir. Eser, bel hizasında ortadan kırılmış ve iki parça halinde yapışık durmaktadır.

Esere önden bakıldığında göğüs ve bel kısmı pürüzlenmiştir. Cinsel organ işlenmiş olup oldukça pürüzlenmiştir. Bacaklar baldırdan itibaren kırık. Arka taraftan bakıldığında ise hafif çıkıntı yapmış bir kalça görülmektedir.

Tarih: İ.Ö. 530/520

Tuchelt,İst.Forsc.-27,Lev.21-K19

3.2.2.EPHESOS

On iki İon kentinden birisi olan Ephesos, antik çağda her dönemde önemini korumuş bir kentti. Hem Lelegler hem de Kariyalılar tarafından iskân edilen Ephesos, efsaneye göre kral Kodrosun oğlu olan Androklos tarafından kurulmuştur.⁸⁸Kent, diğer İon kentleri gibi İ.Ö. 10 yy.'da iskân edilmiş olmalıydı.⁸⁹

İ.Ö. 6 yy.da kent, Lydialılar'ın egemenliğine geçmiş ve kral Kroisos, buradaki Artemis tapınağına, gövdelerinin alt kısımları kabartmalarla süslü sütunlar (Columnae Caelatae) hediye etmiştir.⁹⁰Herodot'un bu bilgisi kazılar esnasında çıkan yazıtlı bazı parçalar sayesinde kanıtlanmıştır.⁹¹Antik yazar Plinius 127 sütundan 36 tanesinin kabartmalı sütun olduğunu belirtmektedir. Arkaik Artemision'un İ.Ö.6.yy.'ın ilk yarısında mimar Giritli Chersiphron ve oğlu Metagenes'in planlarına göre yapılmıştır.⁹²Ön cephede 8, arka cephesinde muhtemelen 9,yan taraflarda ise 20 şer sütun olan dipteros planlı bir yapıydı. Tapınağın tarihini Krosisos'un hediye ettiği Colunmae Caelatae'leri vermektedir.⁹³ İ.Ö. 546 yılındaki Pers işgalinde bu sütunlar tahrip edilmiştir. Dünyanın yedi harikasından birisi olan Efes Artemis tapınağından günümüzde sadece bazı temel kalıntılarından başka bir şey kalmamıştır. Tapınağına ait bazı heykeltıraşlık eserleri Londra'daki British müzesinde korunmaktadır. Diğer bazı heykeltıraşlık eserleri Efes(Selçuk)kazı evi deposunda bulunmaktadır.

Bu eserler arasında sütuna ait iki parçada bir erkek figürünün üst kısmı görülmektedir. Figürün kısmen yüz hatları, aşağıya doğru sarkan saçları ve omuz kısmında aşağıya doğru kabartma panter başı görülmektedir.(Lev.XXIV,Res1-2)figürün sol bacağı önde, diğer ayağı ise arkada durmakta ve kıvrımlı bir elbise bacaklarını kaplamaktadır. Elbisenin kıvrımları bel hizasından aşağıya doru genişleyerek açılmaktadır. Elbisenin ön kısmında ise üst üste gelen zik zak kıvrımlar görülmektedir. Yine bir sütun kabartmasında figürün sadece alnında geriye kulak hizasına kadar saçları görülmektedir. Kulağının üst kısmı görülebilmektedir.(Lev. XXV, Res.1)

⁸⁸ Strabon,2000,s.182.

⁸⁹ Akurgal,1999,s.322.

⁹⁰ Herodot,1991,s.46

⁹¹ Akurgal,s.328.

⁹² Mansel,s.237.

⁹³ Akurgal,1999,s.328.

Kat. No: 22(Lev.XXVI), Kabartma Baş Parçası

Buluntu Yeri:Ephesos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Efes(Selçuk) Müze Deposu

Envanter No:7/71/78

Ölçüleri: Yük:22 m Gen:29 cm

Malzeme: Mermer

Tanım: Bir kabartmanın sol tarafa bakar şekildeki başıdır. Eserin saç kısmı ve yüzünün çok az bir kısmı mevcuttur. Eserde alın hizasından geriye doğru zig zaglı dalgalar halinde taranmış bir saç görölmektedir. Başın tam ortasından itibaren geriye doğru büyük bukleler görölmektedir. Sol kulağın sadece üst kısmı ve göz ve elmacık kemiği görölmektedir.

Tarih: İ.Ö. 550/540

Muss,Kat.No:4 (Res.118)

Kat. No: 23(Lev.XXVII,Res.1-3), *Kadın Baş Parçası*

Buluntu Yeri:Ephesos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Efes(Selçuk) Müzesi

Envanter No:1/18/77

Ölçüleri: Yük:4,5 cm. Gen:10,5 cm Uz:16 cm

Malzeme: Mermer

Tanım: Eser 1977 yılında Artemis tapınağı altar'ının güneyindeki toprak yığınları arasında bulunmuştur.⁹⁴ İnce tanecikli, kirli beyaz mermerden yapılmış bir kadın başı figürünün sağ parçasıdır. Sağ göz, sağ yanak, sağ kulağın önündeki saçların tümü sağlam kalmış ve kısımlar tamamen eksiktir. Burnun sağ yarısı, sağ göz kapağının yarısı ve kulak arkasında aşağı sarkan saçların bir kısmı ve onların üzerinden geçen bir diadem bir kısmı sağlam kalmıştır.

Eser yan taraftan kulak kepçesinin üstünde yanağın altından itibaren baş kırılmış ve kaybolmuştur. Diadem arkada birikinti yapan saçların içerisinde kaybolmaktadır. şakaklarda aşağıya doğru sarkan saç asimetric olarak işlenmiştir.

Tarih: Eser, arkaik çağda yapılmış olan Artemis tapınağının siması'ndaki figürlere aittir ve İ.Ö.530/520 yıllarına tarihlendirilmektedir.

Atalay,s.33vd.(Res.1-2-3); Muss,Kat.No:18 (Res.136)

⁹⁴ Atalay,1978,s.29.

Kat. No: 24(Lev.XXVIII,Res.1), Kabartma Parçası

Buluntu Yeri:Ephesos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Efes(Selçuk) Müze Deposu

Envanter No:?

Ölçüleri: Yük:7,8 cm Gen:17 cm

Malzeme: Mermer

Tanım: Kroisos tapınağının stereobat'ından bir kabartma parçası. Aşağıya dalgalı bir şekilde düşen saçlar görölmektedir.

Tarih: İ.Ö.530

Muss,Kat.No:3 (Res.117)

Kat. No: 25(Lev.XXVIII,Res.2), Sima Kabartma Parçası

Buluntu Yeri:Ephesos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Efes(Selçuk) Müze Deposu

Envanter No:?

Ölçüleri: Yük:0,15 m Gen: 0,43 m

Malzeme: Mermer

Tanım:1986 yılında sima'dan bulunmuş bir kabartmadır. Sadece başın bir kısmı, sağ kolu dirseğe kadar ve göğüs kısmı mevcut durumdadır. Başında bir miğfer olan ve sol tarafa bakan figür bir zırh giymiştir. Sağ kolunu geriye ya da yana doğru uzatmıştır. Saçlar miğferin altından dalgalı bir şekilde çıkmıştır ve göğüs hizasındadırlar.

Tarih: İ.Ö.520/510

Muss,Kat.No:24,Res.145-146

Kat. No: 26(Lev.XXIX,Res.1), Sima Kabartma Parçası

Buluntu Yeri:Ephesos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Efes(Selçuk) Müze Deposu

Envanter No:?

Ölçüleri: Yük:0,12m Gen:27,8 cm

Malzeme: Mermer

Tanım:1986 yılında bulunmuş bir sima kabartmasının parçasıdır. Bukleli sakallara, geniş bir yüz ve buruna sahip bir erkek figürüdür. İri açılmış gözler ve uçları bukleli, aşağıya doğru ince dalgalar halinde düşen sakallara sahip olan bu figürün bir silen olduğu düşünülmektedir?

Tarih: İ.Ö.520/510

Muss,Kat.No:27 (Res.149-150)

Kat. No: 27(Lev.XXIX,Res.2), Kabartma parçası

Buluntu Yeri:Ephesos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Kazı Evi Deposu

Envanter No:?

Ölçüleri: Yük:12,9 cm Gen:28,7 cm

Malzeme: Mermer

Tanım:1977 yılında Artemision'da bulunmuştur. Doğu profil'den bir kabartmalı sütun'undan mermer bir baş parçası. Oldukça tahribe uğramıştır. Sadece sağ tarafta aşağıya doğru dalgalı bir şekilde düşen saçlar görülebilmektedir.

Muss,Kat.No:1 (Res.115)

Kat. No: 28(Lev.XXX,Res.1), Heykel Parçası

Buluntu Yeri:Ephesos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Kazı Evi Deposu

Envanter No:?

Ölçüleri: Yük:13,5 cm Gen:11,3 cm

Malzeme: Mermer

Tanım: Yine Artemision'un doğu profilinden mermer bir heykel parçası. Bir pençe(sfenks'e ait olabilir?)

Muss,Kat.No:2 (Res.116)

Kat. No: 29(Lev.XXX,Res.2), Kabartma Baş Parçası

Buluntu Yeri:Ephesos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Efes(Selçuk) Müze Deposu

Envanter No:2/61/79

Ölçüleri: Yük:21,5 cm Gen:22 cm

Malzeme: Mermer

Tanım: Bir kabartmanın baş parçasıdır. Yine sol tarafa bakar şekilde olup; dalgalı, geriye doğru taranmış saçlara sahiptir. Volüt şeklinde olan kulağın üst kısmı ve yüzün çok az bir kısmı görölmektedir.

Muss,Kat.No:4 (Res.119)

Kat. No: 30(Lev.XXXI,Res.1-2), Kabartma Baş Parçası

Buluntu Yeri:Ephesos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Efes(Selçuk) Müze Deposu

Envanter No:1/15/79

Ölçüleri: Yük:35 cm Gen:32 cm

Malzeme: Mermer

Tanım: Mermerden yapılmış bir kabartmanın baş parçası. Oldukça tahrip olmuş durumdadır. Sadece kalın bukleli, aşağıya doğru sarkan saç bukleleri görölmektedir.

Muss,Kat.No:5 (Res.120-121)

Kat. No: 31(Lev.XXXII,Res.1-2) torso

Buluntu Yeri:Ephesos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Efes(Selçuk) Müze Deposu

Envanter No:?

Ölçüleri: Yük:50,5 cm Gen: 0,44m

Malzeme: Mermer

Tanım: Mermerden yapılmış bař, kolları ve gövdenin alt kısmı eksik olan bir eserdir. Bir hymation giymiş olan eserde, saçlar dalgalı bir şekilde saę omuz üzerine dūřmektedir. Boyun kısmında bir kolye gibi elbise kıvrımı görölmektedir. Kıvrımlar göğüs hizasından aşağıya doğru açılmaktadır.

Muss,Kat.No:9 (Res.124-125)

Kat. No: 32(Lev.XXXIII), Oturur vaziyette Kadın Heykeli

Buluntu Yeri:Ephesos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Efes(Selçuk) Müzesi

Envanter No:148

Ölçüleri: ?

Malzeme: Mermer

Tanım: Yüksek kabartma şeklinde olan giyimli bir bayandır. Eser mermerden yapılmış olup; başı, bacakları ve sağ eli eksik durumdadır.

Arkasındaki profile yapışık olan bir khiton ve onun üstüne hymation giymiş olan bir kadın figürüdür. Eserin başı ve boyun kısmı kırıktır ve eksiktir. Khiton belde bir kemerle sıkılmış ve aşağıya doğru sarmaktadır. Hymation omuzları da kaplamış olup sol elle tutulmaktadır. Sağ kol öne doğru uzatılmış olup; el eksik durumdadır. Eserin Kybele(?) olduğu düşünülmektedir.

Tarih: İ.Ö. 470

Bammer,ÖJA-1974,Res.25

3.2.3.MİLETOS

İonia'nın en önemli ve eski kentlerinden bir kıyı kenti olan Miletos, Menderes nehrinin taşıdığı alüvyonlardan dolayı günümüzde denizden oldukça içeride kalmıştır. Antik çağda dört limanı bulunmaktaydı.⁹⁵Birçok bölgeye koloniler kurmuşlardır. Bunların başında Karadeniz kıyılarındakiler(Pontos Eukseinos) ve Marmara(Propontis) gelmektedir.⁹⁶Perslerin Anadolu işgallerinde İon ayaklanmasında öncü olup isyan etmişler, ancak İ.Ö. 494 yılındaki Lade savaşı sonucunda yenilmişler ve kent tahrip edilmiştir.⁹⁷Esir edilen Miletoslular Susa'ya gönderilmiştir.⁹⁸Milet'in koloniler kurması sayesinde çok zenginleşmiş ve İonia bölgesinin en önemli kentlerinde birisi konumuna gelmiştir.

Kat. No: 33(Lev.XXXIV,Res.1-2), Stel

Buluntu Yeri:Miletos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Milet Müzesi

Envanter No:?

Ölçüleri: Yük:0,85 m

Malzeme: Mermer

Tanım: Milet arkaik nekropolün'de bulunmuştur.⁹⁹ Günümüzde Milet müzesinin bahçesinde bulunan eser, üst kısmında çift volüt bulunan ve alt kısmı kırık olan mermerden yapılmış bir antheimon'lu steldir. Eserin üst kısmında oldukça iri bir şekilde işlenmiş iki adet volüt görülmektedir.

Tarih: Geç arkaik dönem

Graeve,İst.mitt.39,Res.1-2

⁹⁵ Strabon,2000,s.186.

⁹⁶ a.g.e.,s.186.

⁹⁷ Herodot,1991,s.289.

⁹⁸ a.g.e.,s.289

⁹⁹ Graeve,1989,s.143.

Kat. No: 34(Lev.XXXV,Res,1-2), Kuros Başı

Buluntu Yeri:Milet

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Milet Müzesi

Envanter No:?

Ölçüleri: Yük:0,33 m

Malzeme: Mermer

Tanım: Boyun kısmından itibaren kopmuş olan bir erkek heykelin başıdır. Eser mermerden yapılmış olup yüz ve saçında tahribatlar mevcuttur.

Geniş yuvarlak bir yüz hatlarına sahip eserde yayvan bir alın, tahrip olmuş iri gözler mevcuttur. Burun kısmı oldukça yıpranmış ve dudaklarda da tahrip vardır. Basık bir çene yapısına sahiptir. Kulaklar oldukça iri işlenmişlerdir. Saçlar kulak arkasından geriye doğru atılmıştır.

Tarih:İ.Ö. 5. yy. başları

Graeve,AA-1977,s.159 vd.,Res.1-5

Kat. No: 35(Lev.XXXVI,Res,1-2), *Kuros Başı*

Buluntu Yeri:Miletos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Milet Müzesi

Envanter No:?

Ölçüleri: Yük:13,5 cm

Malzeme: Mermer

Tanım: Yine Milet müzesinde bulunan boyun kısmı kopmuş olan bir erkek heykelin başıdır. Eser mermerden yapılmış olup yüz ve saçında tahribatlar vardır.

Eser yuvarlak, tombul bir yüze sahiptir. İri, şişkin gözler ve basık bir burnu görülmektedir. Elmacık kemikleri oldukça şişkin verilmiştir ve dudaklar üst üste durur görünümde ve arkaik gülümsemeye sahiptir. Etili ve kalın kulaklara ve onların arkasından geriye doğru atılmış saç örgüsü görülmektedir. Saçlar oldukça tahrip olduğundan kıvrımları seçilememektedir ve boyuna kadar inmektedirler.

Tarih: İ.Ö. 6. yy. ortaları

Hommel,İst.mitt.-17,s.115 vd.,Lev.4-Res.1-2

Kat. No: 36(Lev.XXXVII,Res,1-3), *Kuros Başı*

Buluntu Yeri:Miletos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:Milet Müzesi

Envanter No:?

Ölçüleri: Yük:0,15 m

Malzeme: Mermer

Tanım: Milet müzesinden bir heykel başı, mermerden olup; başın arka kısmı kırıktır ve eksiktir. Eser oldukça yuvarlak ve geniş bir yüze sahiptir. Geniş yayvan bir alın ve iri açılmış gözler mevcuttur. Oldukça geniş bir burun ve gülümsemeli dudaklar görülmektedir. Kulaklar volüt şeklinde işlenmiştir. Boyun kısmı oldukça kalın işlenmiştir. Alın kısmında ince teller halinde geriye doğru taranmış olan saçlar sol tarafta kırık, sağ tarafta ise bukleli olduğu görülmektedir.

Tarih: İ.Ö. 6. yy. ortaları

Real,İst.mitt.27/28,Lev.29-Res.1-4

Kat. No: 37(Lev.XXXVIII), Kuros Torsos'u

Buluntu Yeri:Miletos

Korunduğu/Sergilendiği Müze:İzmir Arkeoloji Müzesi

Envanter No:?

Ölçüleri: Yüksek:0,32 m

Malzeme: Mermer

Tanım:1936 yılında Milet'te bulunmuştur. Fakat buluntu durumu ve yeri tam olarak bilinmemektedir. Aynı yıl İzmir Arkeoloji müzesine getirilmiştir. Eser, ince parıltılı zerrecikli beyaz mermerden yapılmıştır. Heykel, karın kısmının altından, kasıklar hizasında gövdeden kopmuş, bacaklara dirsek-bilek arasından yapışık olan kollarda kaybolmuştur. Eserin sağ bacak diz kapağından sol bacak ise diz kapağı da dâhil olmak üzere kopmuştur. Karın kısmının sağ tarafı tahrip olmuştur. Eserin arka tarafında kalçalar belli olmakta ve aynı hizadadırlar. Bir Kuros(genç erkeğe) ait olduğu düşünölen bu heykel parçasına yandan bakıldığında kalçaların arkaik heykellerde olduğu gibi dışarıda olmadığı, çok hafif bir şekilde belirtildiği görölmektedir.

Ayrıca eserin sağ bacağında İon alfabesi ile yazılmış 3 ve sol bacağında ise tek satırlı bir yazıt bulunmaktadır. "Phitys'un oğlu Pythomandros" tarafından Apollon'a adanan bu heykel Batı Anadolu heykeltıraşlığı açısından değerli bir eserdir.

Tarih: İ.Ö.VI. yy. üçüncü çeyreğine tarihlendirilmektedir.¹⁰⁰

Bayburtoğlu, Belleten-138,s.201 vd.

¹⁰⁰ Bayburtoğlu,1971,s.203.

3.2.4.SMYRNA

Eski İzmir kenti körfezinin kuzeydoğusunda yer almakta ve bir adacık üzerinde kurulmuştu. Meles ırmağının getirdiği alüvyonlar ile bugünkü halini almıştır. Herodot Smyrna'nın on iki Aiol kentinden birisi olduğunu ve İonların konfederasyondan ayırdıklarını belirtmektedir.¹⁰¹ Kent, İ.Ö.545 yılında persler tarafından tahrip edilmiştir.¹⁰²

Kat. No: 38(Lev.XXXIX,Res.1-2), *Heykel Baş Parçası*

Buluntu Yeri:Smyrna

Korunduğu/Sergilendiği Müze:İzmir Arkeoloji Müzesi

Envanter No:?

Ölçüleri:?

Malzeme: Mermer

Tanım: Smyrna(Bayraklı) da Athena tapınağında bulunmuş bir heykel başıdır. Eser mermerden yapılmış olup; çene altından itibaren başın tamamı sağlam durumdadır.

Yuvarlak bir yüz yapısına sahip olan eser, başını kaplamış örtüden dolayı üçgen bir alın, oval gözler hafif geniş bir burun ve arkaik gülümsemeli dudaklara sahiptir. Saçlar bir örtü ile tamamen kaplanmış olup, kulaklar örtünün dışında kalmışlardır. Kulakların aşağısına doğru örtünün kumaşı düşmektedir.

Tarih: İ.Ö. 550

Akurgal,Die Kunst Anatolien,Res.52;Akurgal,İst.Mitt.42,Res.11

¹⁰¹ Herodot,1991,s.64

¹⁰² Akurgal,1997,s.298.

Kat. No: 39(Lev.XL), Heykel Baş Parçası

Buluntu Yeri:?

Korunduğu/Sergilendiği Müze:İzmir Arkeoloji Müzesi

Envanter No:3040

Ölçüleri: Yük:24,5 cm

Malzeme: Mermer

Tanım: Yüz kısmının tümü kırık olan ve boyundan itibaren sadece arka kısmı mevcut olan bir baş parçasıdır.

Esere yandan bakıldığında kaba işlenmiş kulaklar ve kulakların hemen üstünde geriye doğru ince teller halinde taranmış ve arka kısımda ise bukleler olan bir saç şekli görölmektedir.

Tarih: İ.Ö. 550/540

Richter, Kuroi, Res.383-384;Tuchelt,Lev.83-L44

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Batı Anadolu'da yaklaşık iki asır süren Pers egemenliği yukarıda da değinildiği gibi toplumların siyasi, kültür, sanat ve sosyal yaşantısında etkisini göstermiştir. Batı Anadolu kentleri Pers dönemi öncesinde tapınakları, kamusal yapıları ve savunma sistemleriyle önemli bir konuma sahiptiler.

Kentler, İ.Ö. 7. yy.dan itibaren Mısır sanatından etkilenerek büyük boyutlu heykeller yapmaya başlamışlardır. Mısır Firavun'u, Yunanlı ve Kariyalı askerleri, İ.Ö.664-610 tarihlerinde düşmanlarına karşı kendisini savunması için Mısır'a çağırmıştır.¹⁰³Bunun sonucunda bu askerler Mısır'a yerleşmişler ve ticaret yapmaya başlamışlardır. Yunanlılar, Mısır'da insan boyutundaki heykellerle karşılaşmışlardır. Mısırdaki bu etkiyle ile kuroslar yapılamaya başlanmıştır. Ayakta ya da oturur vaziyette olan bu heykeller Mısır'dakilere nazaran çıplak olarak yapılmışlardır.¹⁰⁴ Bunlar elleri yumruk şekilde vücuda yapışık olarak yapılmışlardır.

Lydia devletinin yıkılmasıyla Batı Anadolu'daki Yunan kentleri bağımsızlıklarını kaybetmiş ve bunun sonucunda ekonomik ve sanatsal açıdan bir gerileme olmuştur. Batı Anadolu kentleri hem Perslerin hem de Atinalıların siyasi ve ekonomik baskılarıyla karşılaşmışlardır. Ancak, Persler idare ettikleri kültürlerin yapılarına dokunmamışlardır.¹⁰⁵Yunan ve Anadolu'daki sanattan etkilenen Persler heykel ustalarını Pers ülkesine götürmüş ve burada çalıştırmışlardır. Perslerin uzun süreli idaresi, Anadolu'da "Greko-Pers" yani "Yunan-Pers" sanatının ve kavramının kullanılmasına sebep olmuştur.

¹⁰³ Boardman,2005,s.21.

¹⁰⁴ a.g.e.,s.23.

¹⁰⁵ Mansel,1999,s.258.

İlk kez Furtwaegner¹⁰⁶ tarafından Arkeoloji literatür'üne yerleştirilen bu kavram, İ.Ö. 547–334 yılları arasında Anadolu'da hüküm sürmüş olan Akhemenid kökenli insanlar için yerel sanatçılar tarafından yapılmış eserlerin tümünü içermektedir.¹⁰⁷ Yani bu dönem, Arkaik dönemin son dilimi ile Klasik çağın tamamını kapsamaktadır.

Gereko-Pers sanatının Anadolu'da başta mimari olmak üzere, plastik, seramik, duvar resimleri ve nümizmatik alanlarında birçok yerleşim merkezinde örneklerine oldukça rastlanmaktadır. Daskyleion, Sardes, Bandırma ve çevresi, Ödemiş, Manisa gibi yerleşim yerleri başta gelen örneklerdir.

Pers işgali ile birlikte satraplıklara ayrılan batı Anadolu'da önemli bir merkez olan Daskyleion ve çevresinde Pers sanatının yoğun etkisi görülmektedir. Günümüzde Daskyleion gibi merkezlerde yapılan kazılar sonucunda bulunan eserlerden de anlaşılacağı üzere daha çok Pers sanatı etkili kabartmalar ve mezar stellerinin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Örneğin Daskyleion da bulunmuş olan bazı kabartmalara bakıldığında giyimli erkek ve kadın figürleri, av ve savaş sahneleri gibi konular ön plana çıkmaktadır. **(Lev. XLI,Res.1-2)**

Ayrıca Halikarnassos, Xanthos, Limyra da eserlerini Pers sanatı etkisinde kalarak oluşturan merkezler olarak örnek verebiliriz.¹⁰⁸ Yani buradan anlaşılacağı kadarıyla Karia ve İonia bölgeleri Pers egemenliği altında yaşamış olmalarına rağmen Pers sanatının etkisinde fazla kalmadıkları görülmektedir.

¹⁰⁶ Bakır,1994s.24.

¹⁰⁷ a.g.e.,s.24.

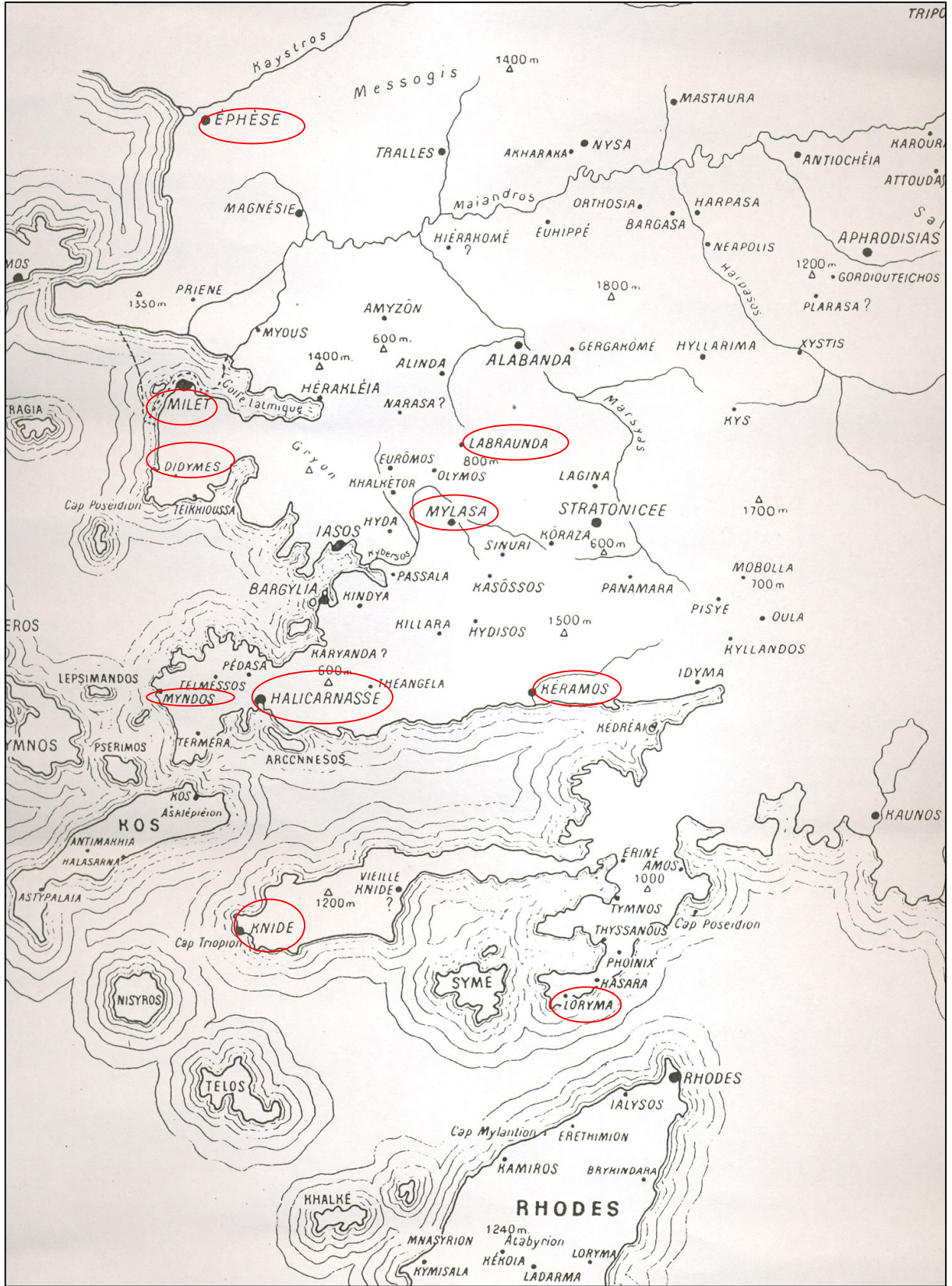
¹⁰⁸ Bakır,1994,s.28.

Ancak çalışmamızın kapsamında olan heykeltıraşlık eserleri serbest heykel ve kabartma şeklinde olup çoğunluğunu çıplak kuroslar oluşturmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere Karia ve İonia bölgelerinde yukarıda değinilen Pers etkisinin görülmediği anlaşılmaktadır. Perslerin bu iki bölgeyi uzun dönemler boyunca egemenlikleri altında tutmalarına rağmen Pers etkisinin heykeltıraşlık alanında görülememesi bu bölgelerin kendi özgün sanatıyla açıklanabilir. Daha önceden arkaik İon heykel sanatından yoğun olarak etkilenen Karia ve İonia'nın bu etkisini Pers egemenliğinde de sürdürdüğü anlaşılmaktadır.

HARİTA
ve
LEVHALAR



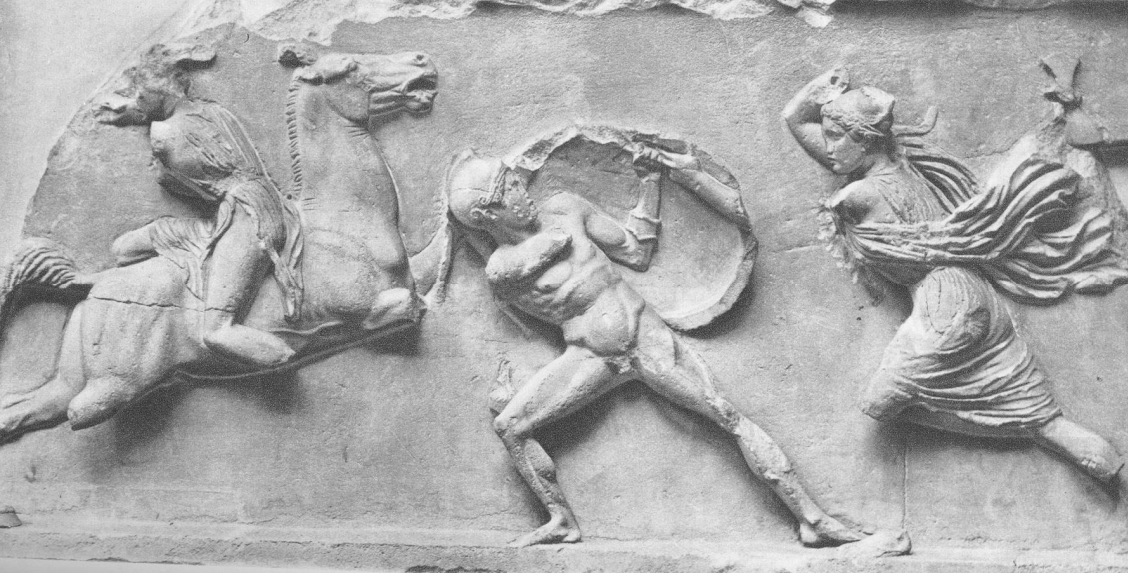
Harita 1- Antik dönemde Anadolu'nun Bölgeleri



Harita 2- Karia ve İonia Bölgelerinin bazı Kentleri



Res.1. Mausolos ve Artemisia(British Müzesi)

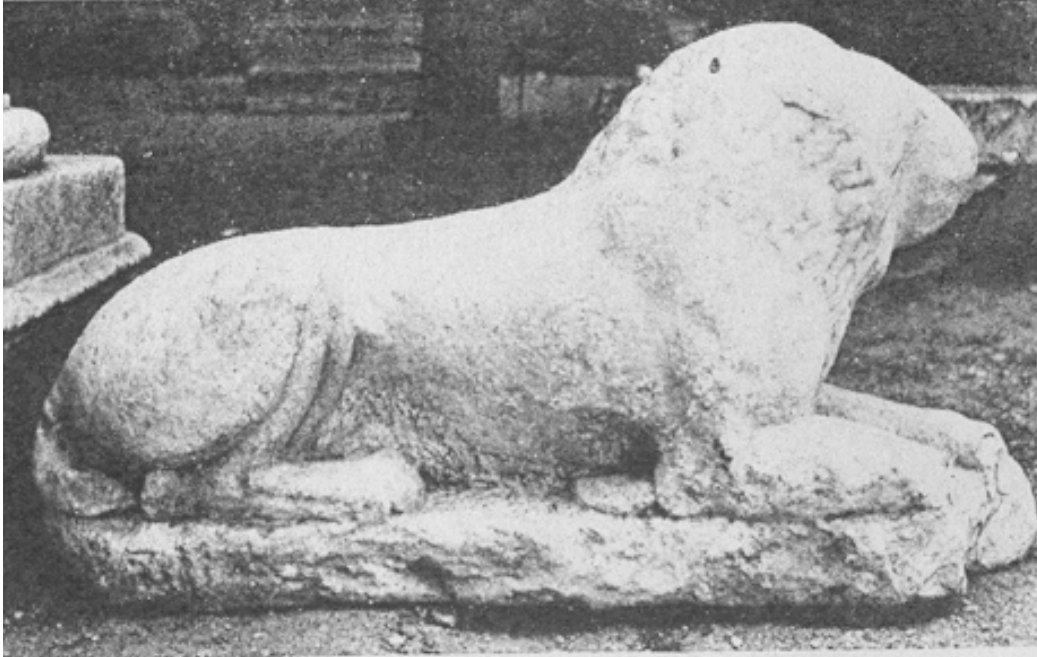


Res.1-Halikarnassos Mausoleion 'u, Grek-Amazon savaşanı gösteren friz

LEVHA III



Res.1- Kat.1, Bodrum 4441



Res.2- yandan görünüm

LEVHA IV



Res.1-Kat.2, Bodrum



Res.2-önden görünüm



Res.3-arka yönden görünüm



Res.1-Kat.3, Bodrum 6771



Res.2-4/3 görünüm



Res.3-yandan görünüm



Res.4- arka yönden görünüm

LEVHA VI



Kat.4, Bodrum 6004

LEVHA VII



Res.1- Kat.5, İzmir 1022



Res.2-yandan görünüm

LEVHA VIII

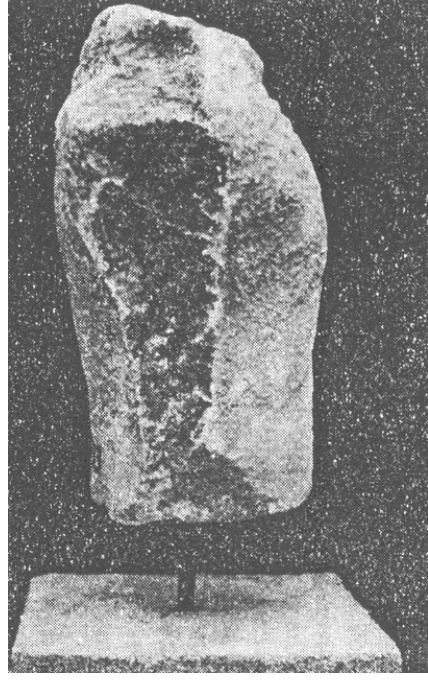


Kat.6, Bodrum 811

LEVHA IX



Res.1- Kat.7, Bodrum 6533



Res.2-Yandan görünüm

LEVHA X



Res.1- Kat.8, Bodrum 6520

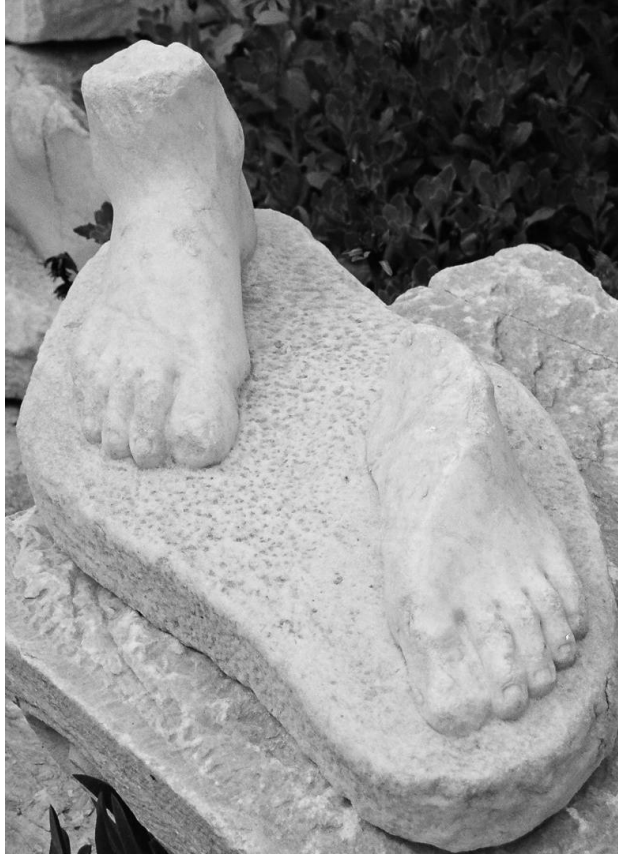


Res.2-yandan görünüm



Res.3-arka yönden görünüm

LEVHA XI



Res.1- Kat.9, Bodrum 6528



Res.2-yandan görünüm



Res.1-Kat.10, Bodrum 6526



Res.2-yukarıdan görünüm

LEVHA XIII



Kat.11, Knidos

LEVHA XIV



Res.1-Kat.12, Bodrum

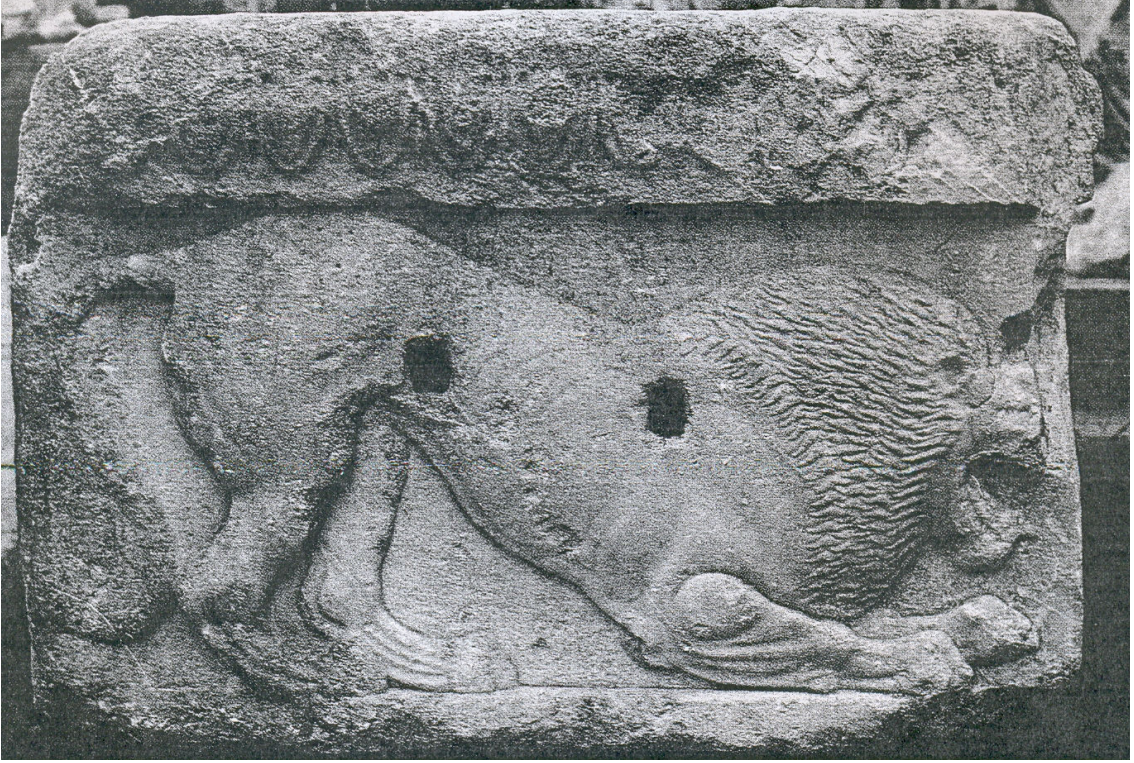


Res.2- yandan görünüm



Res.3-arka yönden görünüm

LEVHA XV



Kat.13,İzmir



Res.1-Kat.14, Bodrum 3148



Res.2-yandan görünüm



Res.3-arka yönden görünüm

LEVHA XVII



Res.1-Kat.15,Bodrum 4540



Res.2-yandan görünüm



Res.3-arka yönden görünüm

LEVHA XVIII



Res.1-Kat.16, Bodrum 826



Res.2-yandan görünüm



Res.3-arakadan görünü

LEVHA XIX



Res.1-Kat.17, İzmir 507



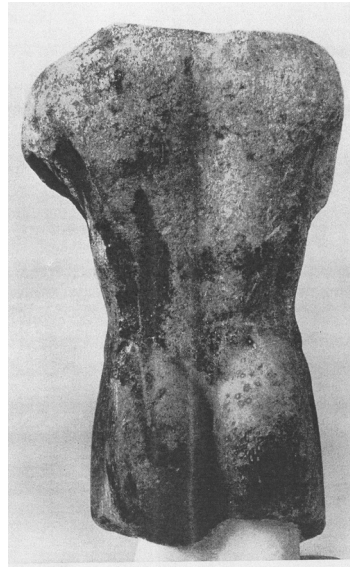
Res.2-arka yönden görünüm



Res.1-Kat.18, İzmir 520



Res.2-yandan görünüm

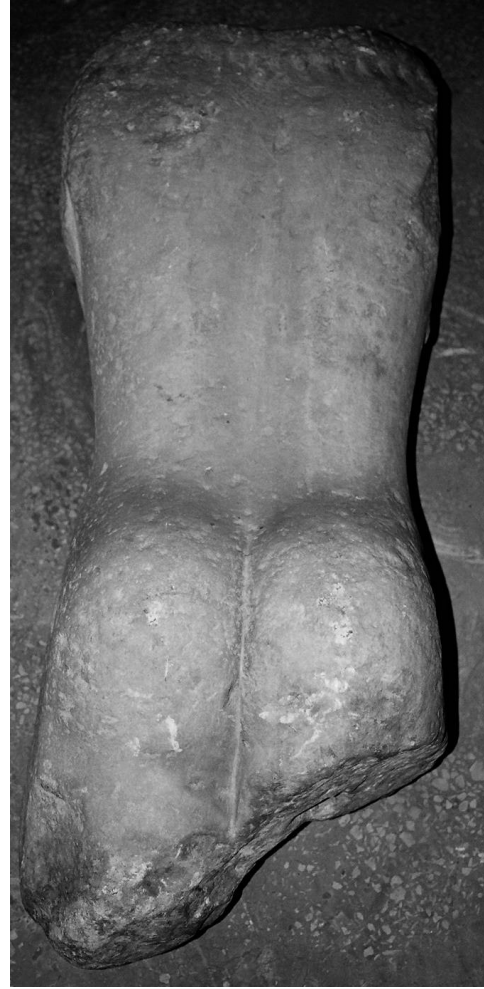


Res.3-arka yönden görünüm

LEVHA XXI



Res.1-Kat.19, İzmir 470

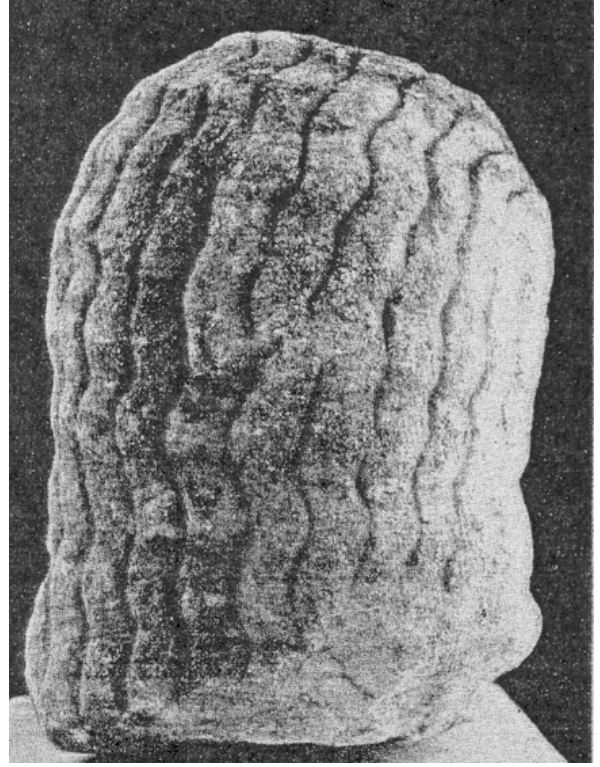


Res.2-arka yönden görünüm

LEVHA XXII



Res.1- Kat.,20, İzmir, 508



Res.2-arka yönden görünüm

LEVHA XXIII



Kat.21,İzmir 4589



Res.1-2 Arkaik Artemision'un kabartmalı sütunlarından bir figür



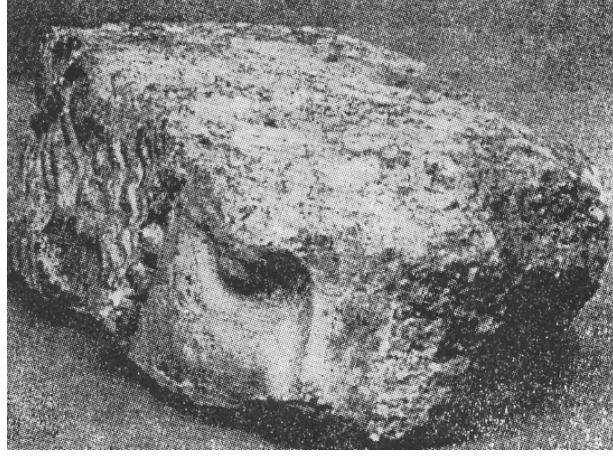
Res.1- Arkaik Artemision kabartmalı sütunlarından bir figür

LEVHA XXVI

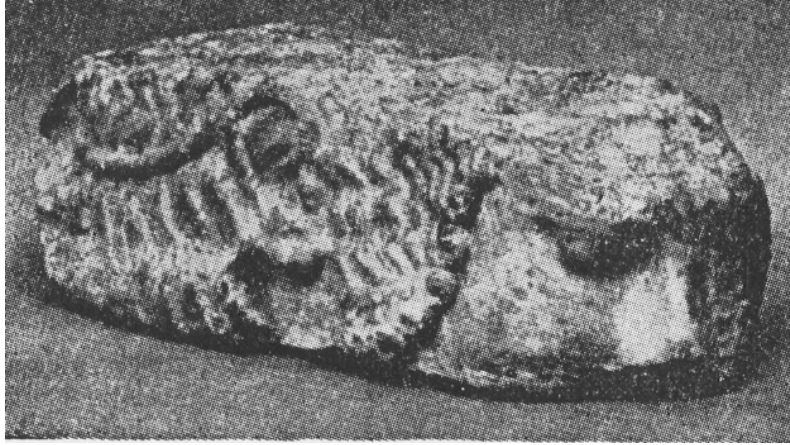


Kat.22, Selçuk müzesi deposu 7/71/78

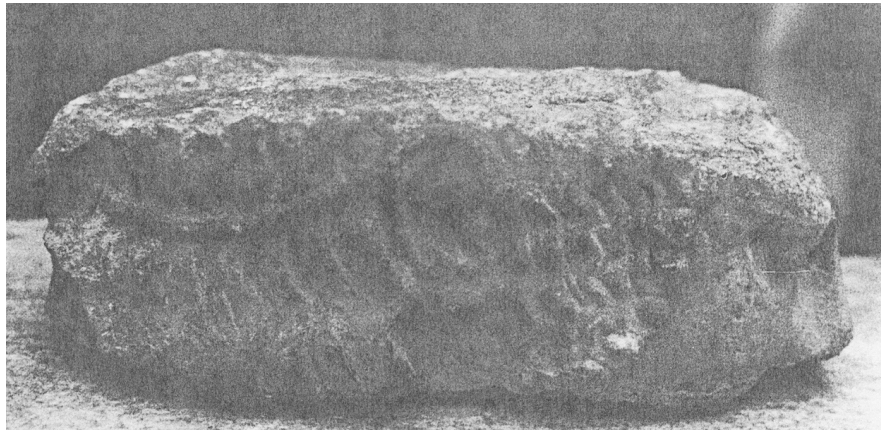
LEVHA XXVII



Res.1-Kat.23, Selçuk 1/18/77

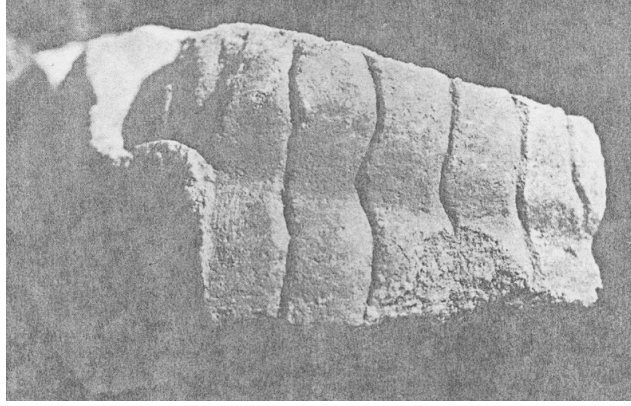


Res.2-önden görünüm



Res.3-)yandan görünüm

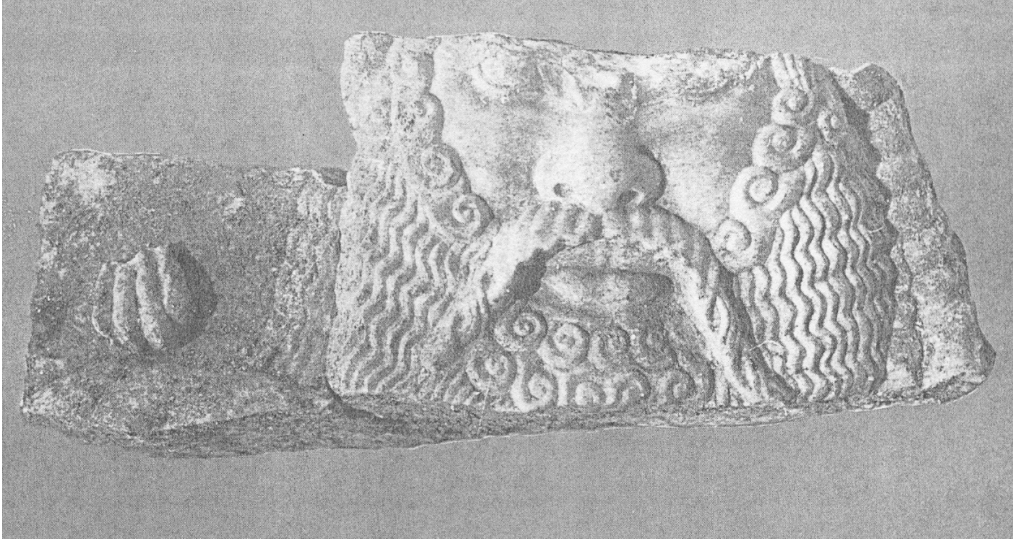
LEVHA XXVIII



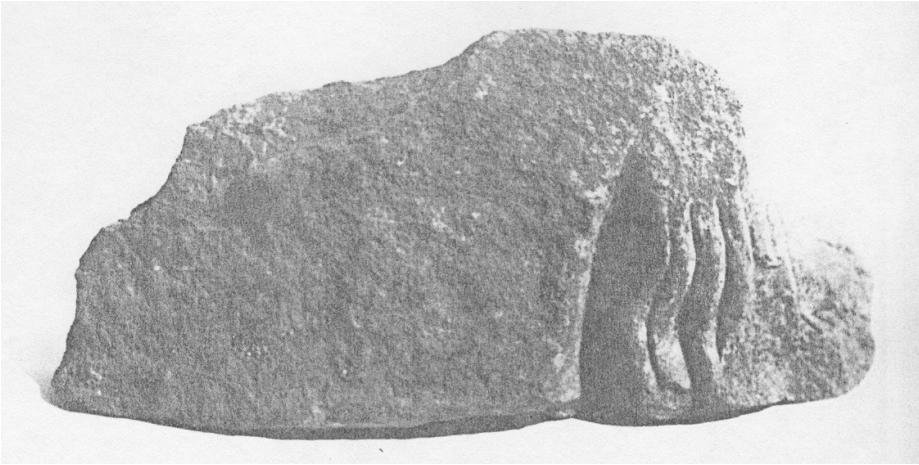
Res.1-Kat.24,Selçuk müzesi deposu



Res.2- Kat.25,Selçuk müzesi deposu

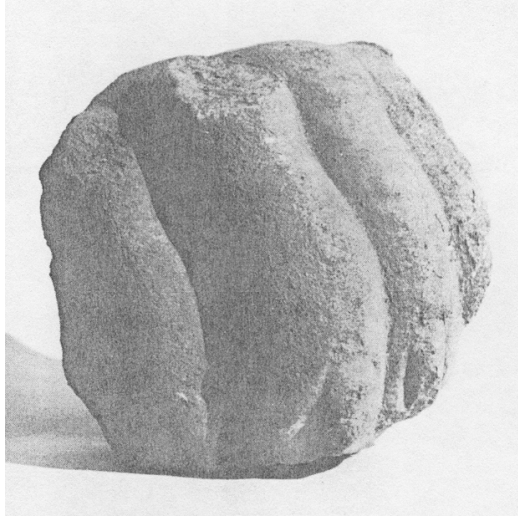


Res.1-Kat.26,Selçuk müzesi deposu



Res.2-Kat.27,Efes kazı evi deposu

LEVHA XXX

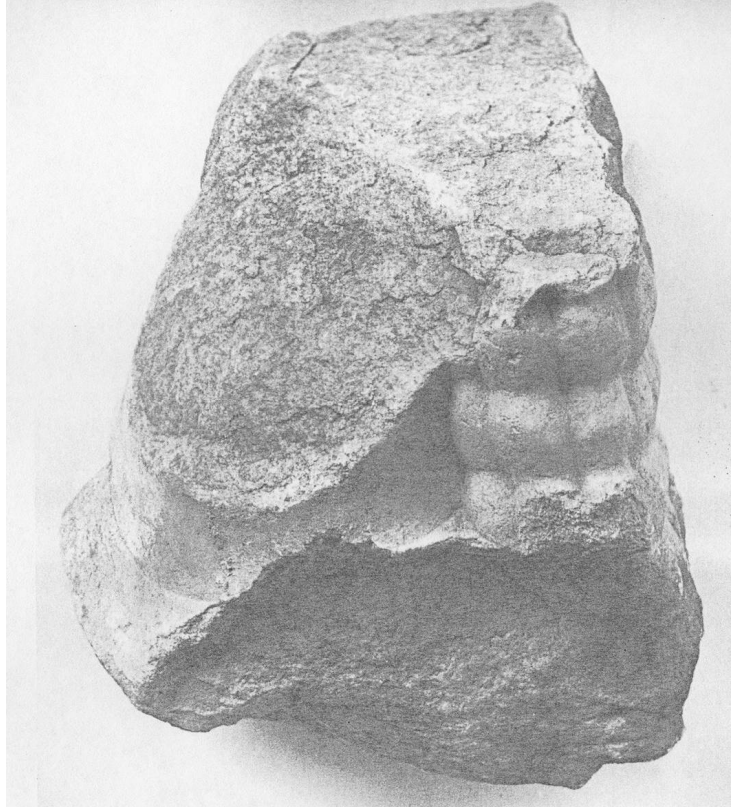
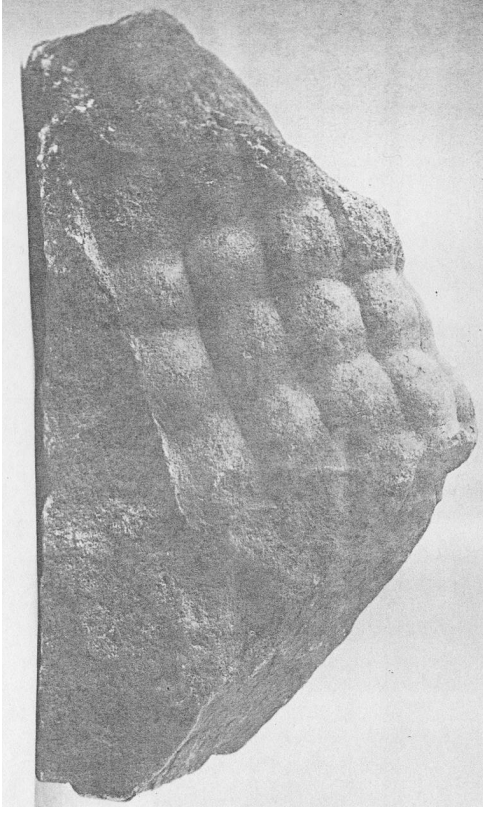


Res.1-Kat.28-Efes kazı evi deposu



Res.2-Kat.29, Selçuk müzesi deposu 2/61/79

LEVHA XXXI



Res.1-2- Kat.30, Selçuk müzesi deposu 1/15/79

LEVHA XXXII



Res.1-2- Kat.31, Selçuk müzesi deposu



Kat.32, Selçuk 148

LEVHA XXXIV



Res.1-Kat.33, Milet



Res.2- volüt detay

LEVHA XXXV



Res.1-Kat.34,Milet



Res.2-yandan görünüm

LEVHA XXXVI



Res.1-Kat.35,Milet



Res.2-yandan görünüm

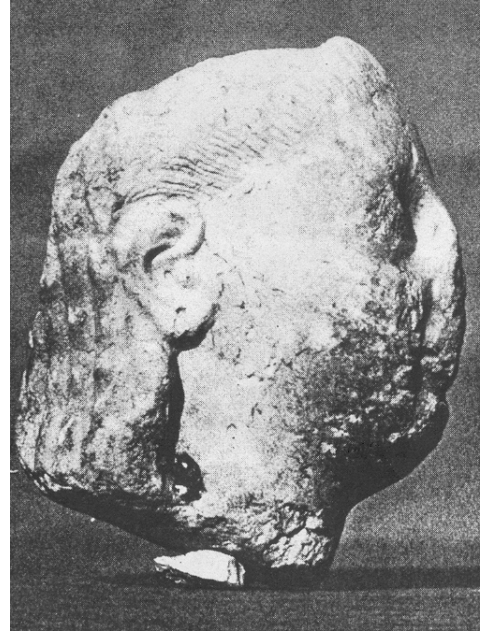
LEVHA XXXVII



Res.1-Kat.36, Milet



Res.2-sol yandan görünüm

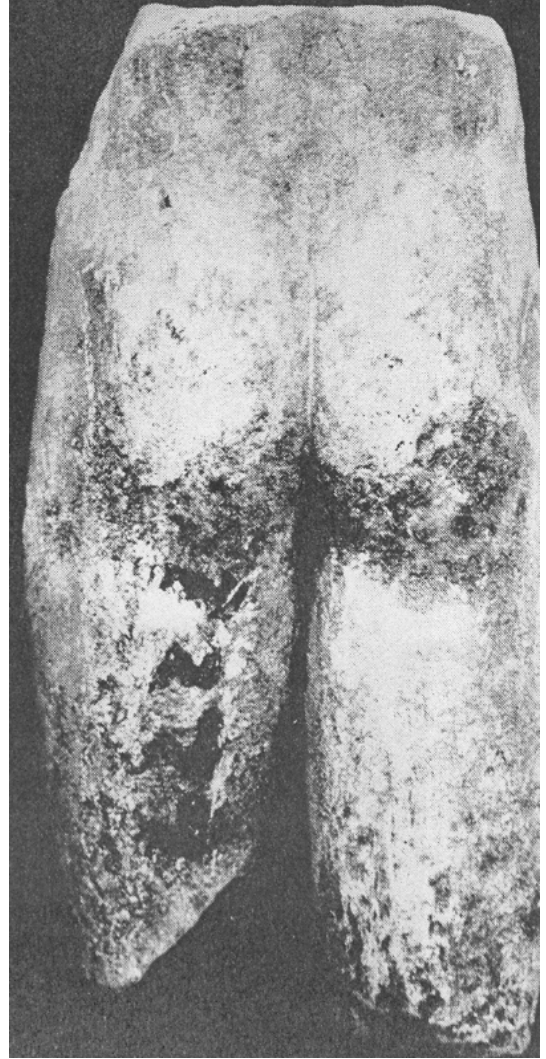


Res.3- sağ yandan görünüm

LEVHA XXXVIII



Res.1-Kat.37, İzmir



Res.2-arka yönden görünüm

LEVHA XXXIX



a-b)Kat.38, İzmir



b)arka yönden görünüm

LEVHA XL



Kat.39,İzmir 3040

LEVHA XLI



Res.1-Daskyleion (İst. Ark. Müzesi)



Res.2-Daskyleion (Bursa Müzesi)